

Autorių teisių ir gretutinių teisių apribojimo, susijusio su kūrinių atgaminimu asmeniniais tikslais, kompensavimo mechanizmo įgyvendinimo pasekmių tyrimas

TYRIMO ATASKAITA

**Vilnius
2003 m. gruodžio 9 d.**

TYRIMO ATASKAITOS TURINYS

I.	<u>Ivadas</u>	4
	A. Tyrimo atlikėjai	4
	B. Suinteresuotos tyrimu šalys	4
	C. Tirta problema	4
	D. Tyrimo tikslas	4
	E. Tyrimo eiga	4
II.	<u>Pirma dalis – sociologinė analizė</u>	5
	A. Tyrimo metodologija	5
	1. Apklausos metodas	5
	2. Atranka	5
	3. Apklausos atlikimas	6
	4. Kokybės kontrolė	6
	5. Duomenų analizė	6
	6. Statistinė duomenų paklaida	7
	B. Socialinės-demografinės apklaustųjų charakteristikos	8
	C. Apklausos rezultatai:	10
	1. Ar Jūs žinote, kad Valstybė saugo muzikos, garso, audiovizualinių ir vaizdo įrašų kūrėjų, atlikėjų (artistų) ir gamintojų teises?	10
	2. Aš Jums perskaitysiu keletą teiginių apie įteisintą garso ir vaizdo įrašų kopijavimą namuose. Prašau pasakyti su kuriais iš jų sutinkate, o su kuriais ne.	12
	3. Ar Jūs perkate muzikos, garso įrašus?	13
	4. Ar Jūs perkate audiovizualinius, vaizdo įrašus?	16
	5. Ar Jūs skolinatė, skolinatės muzikos, garso įrašus iš draugų, giminių, kaimynų, pažįstamų?	19
	6. Ar Jūs kopijuojate muzikos, garso kūrinius į tuščias laikmenas namuose?	21
	7. Ar Jūs kopijuojate vaizdo, audiovizualinius kūrinius į tuščias laikmenas namuose?	23
	8. Jeigu kopijuojate garso įrašus, tai į kokias laikmenas?	25
	9. Jeigu kopijuojate garso įrašus, tai kaip dažnai?	28
	10. Jeigu kopijuojate vaizdo ar audiovizualinius įrašus, tai į kokias laikmenas?	31
	11. Jeigu kopijuojate muzikos ar garso įrašus, tai iš kokių šaltinių?	34
	12. Jeigu kopijuojate audiovizualinius ar vaizdo įrašus, tai iš kokių šaltinių?	37
	13. Jeigu kopijuojate garso ar vaizdo įrašus, kokiam tikslui tai dažniausiai darote?	40
	14. Jeigu kopijuojate muzikos, garso įrašus, ar Jūs pasidomite tuo, yra šis įrašas saugomas valstybės, ar ne?	43
	15. Jeigu kopijuojate audiovizualinius, vaizdo įrašus, ar Jūs pasidomite tuo, yra šis įrašas saugomas valstybės, ar ne?	45
	16. Jeigu kopijuojate audiovizualinius, vaizdo įrašus, ar Jūs pasidomite tuo, yra šis įrašas saugomas valstybės, ar ne?	47
	D. Apklausos anketa.	51
III.	<u>Antra dalis – ekonominė analizė:</u>	54
	A. Audiovizualinių laikmenų kategorijos	54
	B. Audiovizualinių laikmenų paplitimas pagal kategorijas	55
	C. Tyrimui aktualios laikmenų kategorijos	56
	D. Ekonominiai paskaičiavimai:	57
	1. Supaprastinta 2002-ųjų metų importo analizė	57

2.	2003-ųjų metų prognozė	58
3.	Garso ir vaizdo laikmenų gamyba Lietuvoje	58
4.	Garso ir vaizdo laikmenų panaudojimas profesinėms reikmėms	58
E.	Išstatymo pakeitimo įgyvendinimo finansavimo šaltiniai	59
IV.	<u>Trečia dalis – teisinė/administracinė analizė:</u>	60
A.	Kaip pasiūlytas atlyginimo už kūrybinių atgaminimų asmeniniais tikslais mechanizmas atitinka Lietuvos Respublikos teisinės sistemos modeliui?	60
B.	Kaip pasiūlytas atlyginimo už kūrybinių atgaminimų asmeniniais tikslais mechanizmas atitinka Lietuvos Respublikos teisinės sistemos modeliui?	63
C.	Ar pasiūlytas atlyginimo už kūrybinių atgaminimų asmeniniais tikslais mechanizmas atitinka esamąjį Lietuvos teisinės sistemos modelį?	65
D.	Kaip reglamentuoja kūrybinio atgaminimo asmeniniais tikslais apribojimą ir kompensaciją už kūrybinių atgaminimų asmeniniais tikslais ES, Vidurio ir Rytų Europos valstybės, suderinusios savo įstatymus su Informacinės visuomenės direktyvos (2001/29/EB) 5 str. 2(b)?	69
E.	Teisės normų, reglamentuojančių atgaminimą asmeniniam naudojimui, pakeitimų ES ir Vidurio bei Rytų Europos šalyse apžvalga.	71
F.	Atgaminimo asmeniniam naudojimui apribojimo apimtis direktyvą įgyvendinusiose ES valstybėse ir Latvijoje	73
G.	ATGTĮ 20 straipsnio nuostatų tobulinimas, atsižvelgiant į ES valstybių įstatymų analizę	87
H.	Kompensacijos už kūrybinių atgaminimų asmeniniais tikslais reglamentavimas direktyvą įgyvendinusiose ES valstybėse ir Latvijoje.	76
	1. Apmokėstinimo objektai	80
	2. Apmokėstinimo momentas	80
	3. Atlyginimo gavėjai	81
	4. Neapmokėstinami objektai	82
	5. Atlyginimo dydis ir jo apskaičiavimo metodas	82
	6. Atlyginimo paskirstymas	83
V.	Tyrimo išvados	84
VI.	Tyrimo ekspertų rekomendacijos	86

I. ĮVADAS

Šis tyrimas yra atliktas Europos Komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės užsakymu, vykdant Derybų su ES ir Lietuvos dalyvavimo ES institucijų veikloje koordinavimo bei Lietuvos stojimo į ES socialinių ir ekonominių pokyčių tyrimo programą. Ją taip pat bendrafinansavo Danijos užsienio reikalų ministerijos vietinės priešstojiminės paramos programa (Local pre-accession assistance).

A. Tyrimo atlikėjai:

1. Dr. Mindaugas Degutis, UAB TNS Gallup (SIC Rinkos tyrimai) – sociologinė apklausa, projekto koordinavimas.
2. Vidas Korsakas, Baltijos ekonomikos ir vadybos institutas – ekonominių pasekmių tyrimas.
3. Dr. Vytautas Mizaras, Vilniaus Universitetas – teisinių ir administracinių pasekmių tyrimas.
4. Dr. Mindaugas Kiškis, Teisės Universitetas -- teisinių ir administracinių pasekmių tyrimas.
5. Edita Ivanauskienė, Kultūros ministerija, Autorių teisių skyrius – informacijos tiekimas ekspertams.

B. Suinteresuotos tyrimu šalys, atskirai parėmusios tyrimą:

1. Kultūros ministerija
2. Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra
3. Informacijos technologijų įmonių asociacija „Infobalt“

C. Tyrime nagrinėta problema:

Lietuvos visuomenėje kyla daug ginčų dėl galimo neigiamo poveikio vartotojams ir verslui, kurį gali sukelti neseniai LR Seime priimtas LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 2003, Nr. 28-1125) (toliau – įstatymas). Jis atitinka 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo (2001/29/EB).

Šio įstatymo 20 straipsnis leidžia atgaminti kūrinių asmeniniais tikslais, sumokant autoriams, atlikėjams, fonogramų ir audiovizualinio kūrinių gamintojams kompensaciją. Detaliai kompensavimo už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais mechanizmą reglamentuoja LR Vyriausybės nutarimas.

Kompensacija už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais yra visiškai naujas principas ir jo įvedimo pasekmės viešajai nuomonei ir paplitusiam vartotojų elgesiui iki šiol nebuvo tirtas.

D. Tyrimo tikslas:

- A. ištirti įstatymo 20 str. ir Vyriausybės nutarimo projekto, reglamentuojančio šio kompensacijos dydį ir mokėjimo tvarką, ekonominį, socialinį bei administracinį poveikį;
- B. pasiūlyti tinkamus sprendimus šiai problemai reglamentuoti.

E. Tyrimo eiga:

Tyrimas vyko: 2003 birželio-liepos ir 2003 rugsėjo-lapkričio mėn. Pirmiausia buvo atlikta sociologinė apklausa (birželio 2-8 dienomis) ir susisteminti jos metu gauti duomenys (birželio 9 – liepos 15 d.) bei atlikta pradinė ekonominė analizė (birželio 2-30 dienomis). Tarp liepos 15 d. ir rugpjūčio 20 d. tyrimo darbai buvo sustabdyti dėl skirtingų atskirų tyrimo ekspertų vasaros atostogų terminų. Neapmokama tyrimo konsultantė Edita Ivanauskienė (Kultūros ministerija) tuo laikotarpiu išėjo į dekretines atostogas, ko pasekoje tyrimo komandos darbas sulėtėjo.

Pakartotina ekonominė analizė ir ekspertų teisininkų vykdoma analizė buvo atliktos rugpjūčio 20 – lapkričio 30 dienomis.

II. Pirma dalis – sociologinė analizė:

A. Tyrimo metodologija

1. Apklausos metodas

Tyrimas atliktas CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*) apklausos principu. Apklausa buvo vykdoma telefoninio interviu metodu.

2. Atranka

Apklausa reprezentuoja visos Lietuvos 15-74 metų amžiaus gyventojus.

Atrankos dydis: 500 respondentų.

Generalinė visuma, iš kurios atrinkti respondentai CATI tyrimui yra nuolatiniai 15-74 metų Lietuvos Respublikos gyventojai (2001 m. gyventojų surašymo duomenimis, 2 625 409 žmonių).

Telefonų numeriai atrenkami, naudojant atsitiktinės atrankos metodą. Namų ūkyje respondentas atrenkamas, naudojant "jauniausio vyro" taisyklę. Tyrimo metu gauta atranka papildomai patikrinama, lyginant ją su generalinės visumos struktūra pagal socialinius-demografinius kriterijus (regionas, tautybė, amžius ir lytis). Norint užtikrinti reprezentuojančius duomenis, jie yra pasveriami. Tyrimo duomenys reprezentuoja visus Lietuvos gyventojus.

3. Apklauso atlikimas

Apklausa buvo vykdoma 2003 m. birželio 2–8 d.

Apklausa atliko 67 interviuotojai.

Apklauso rezultatai:

Iš viso aplankyta namų ūkių:	973
Nerasta namuose per 3 bandymus:	118
Namų ūkiai atsisakė dalyvauti apklausoje:	200
Atrinktas asmuo atsisakė dalyvauti apklausoje:	31
Neatitiko atrankos kriterijų:	96
Nebaigti interviu:	2
Apklausta respondentų:	526

4. Kokybės kontrolė

Interviuotojų skyrius patikrino 10% interviuotojų darbo telefonu.

Duomenų įvedimo skyrius patikrino interviuotojų darbo logiką ir teisingumą.

Duomenų analizės skyrius patikrino 10% anketų suvedimo kokybę.

5. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai ir pasiskirstymai pagal socialines demografines charakteristikas.

Duomenys buvo sverti taip, kad apklaustoji visuma tiksliai atitiktų visos Lietuvos gyventojų proporcijas pagal lytį, amžių, tautybę, išsimokslinimą bei gyvenamąją vietą.

6. Statistinė duomenų paklaida

Vertinant rezultatus, būtina kreipti dėmesį į statistinę paklaidą. Ji atsiranda dėl to, kad yra daroma respondentų atranka, o ne vykdoma ištininė apklausa. Ši paklaida yra apskaičiuojama matematiškai.

Tolesnėje lentelėje yra pateikiamos paklaidos, esant įvairiam respondentų skaičiui bei atsakymų pasiskirstymui.

Atrankos dydis	Atsakymų pasiskirstymas									
	50	45/55	40/60	35/65	30/ 70	25/75	20/80	15/85	10/90	5/95
10	31	30.8	30.4	29.6	28.4	26.8	24.8	22.1	18.6	13.5
30	17.9	17.8	17.5	17.1	16.4	15.5	14.3	12.8	10.7	7.8
50	13.9	13.8	13.6	13.2	12.7	12	11.1	9.9	8.3	6
75	11.3	11.3	11.1	10.8	10.4	9.8	9.1	8.1	6.8	4.9
100	9.8	9.8	9.6	9.3	9	8.5	7.8	7	5.9	4.3
150	8	8	7.8	7.6	7.3	6.9	6.4	5.7	4.8	3.5
200	6.9	6.9	6.8	6.6	6.4	6	5.5	4.9	4.2	3
300	5.7	5.6	5.5	5.4	5.2	4.9	4.5	4	3.4	2.5
400	4.9	4.9	4.8	4.7	4.5	4.2	3.9	3.5	2.9	2.1
500	4.4	4.4	4.3	4.2	4	3.8	3.5	3.1	2.6	1.9
600	4	4	3.9	3.8	3.7	3.5	3.2	2.9	2.4	1.7
700	3.7	3.7	3.6	3.5	3.4	3.2	3	2.6	2.2	1.6
800	3.5	3.4	3.4	3.3	3.2	3	2.8	2.5	2.1	1.5
900	3.3	3.2	3.2	3.1	3	2.8	2.6	2.3	2	1.4
1000	3.1	3.1	3	3	2.8	2.7	2.5	2.2	1.9	1.4

Pavyzdys: Tarkime, kad 500 respondentų atsakė į klausimą, kokį produktą jie vartoja. Tarkime, kad 40% jų pasakė, kad vartoja X produktą. Tai reiškia, kad su 95% tikimybe galima teigti, jog tikroji reikšmė yra intervale $40\% \pm 4.3\%$.

B. Socialinės-demografinės apklaustųjų charakteristikos

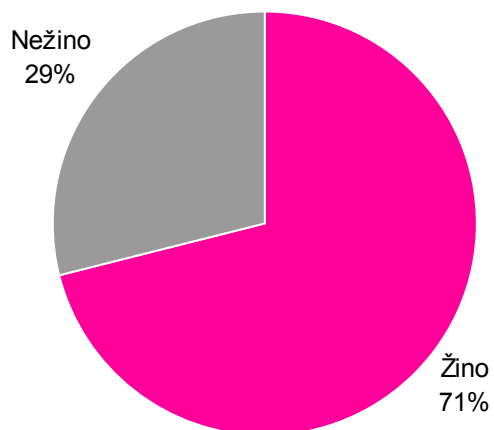
	N	%
Lytis:		
Vyras	235	46.8
Moteris	266	53.2
Amžius:		
15–19 metų	54	10.8
20–29 metai	91	18.2
30–39 metai	100	19.9
40–49 metai	90	18.0
50–59 metai	72	14.3
60 metų ir daugiau	94	18.8
Tautybė:		
Lietuvis	422	84.2
Rusas	32	6.4
Lenkas	34	6.8
Kita	13	2.6
Išsimokslinimas:		
Pradinis	72	14.3
Pagrindinis	83	16.5
Bendras vidurinis	156	31.2
Specialus vidurinis	114	22.7
Aukštasis, nebaigtas aukštasis	76	15.3
Užsiėmimas:		
Pats sau darbdavys	21	4.2
Vidutinio, aukščiausio lygio vadovas	8	1.7
Specialistas (su aukštuoju išsilavinimu, dirbantis pagal specialybę)	38	7.6
Tarnautojas	72	14.4
Darbininkas	90	17.9
Ūkininkas	6	1.1
Mokinys, studentas	82	16.3
Namų šeimininkė, dekretinėse, vaiko priežiūros atostogose	23	4.6
Pensijoje	121	24.1
Bedarbis, ieško darbo	41	8.1

	N	%
Pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį:		
1–200 litų	87	17.4
201–300 litų	94	18.8
301–400 litų	77	15.4
401–500 litų	73	14.5
501 lt ir daugiau	88	17.6
Nenurodė/nežino/neturėjo pajamų	81	16.3
Gyvenamoji vietovė:		
Vilnius	80	16.0
Kaunas	57	11.4
Klaipėda	30	5.9
Šiauliai	20	4.0
Panevėžys	18	3.5
Vilniaus apskritis	40	8.0
Utenos apskritis	27	5.3
Kauno apskritis	46	9.2
Alytaus apskritis	27	5.4
Marijampolės apskritis	27	5.3
Panevėžio apskritis	25	5.0
Šiaulių apskritis	33	6.6
Tauragės apskritis	19	3.7
Telšių apskritis	25	5.0
Klaipėdos apskritis	27	5.4
Gyvenamosios vietovės dydis:		
Virš 200 tūkst. gyventojų	137	27.4
30–200 tūkst. gyventojų	106	21.2
2–30 tūkst. gyventojų	84	16.8
Iki 2000 gyventojų	173	34.6

C. Tyrimo rezultatai

1. AR JŪS ŽINOTE, KAD VALSTYBĖ SAUGO MUZIKOS, GARSO, AUDIOVIZUALINIŲ IR VAIZDO ĮRAŠŲ KŪRĖJŲ, ATLIKĖJŲ (ARTISTŲ) IR GAMINTOJŲ TEISES?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Pilka spalva žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai.

Daugiau, kad Valstybė saugo muzikos, garso, audiovizualinių ir vaizdo įrašų kūrėjų, atlikėjų (artistų) ir gamintojų teises žino vyrai, 20-39 m. amžiaus, įgiję specialųjį vidurinį arba aukštąjį išsimokslinimą, turintys aukštesnes ir aukščiausias pajamas (praėjusio mėnesio pajamos – 400 Lt ir daugiau), vidutinių ir didžiausių miestų gyventojai.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Taip	79.9%	63.5%	71.2%
Ne	20.1%	36.5%	28.8%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Taip	68.5%	83.5%	82.8%	73.3%	61.1%	54.3%	71.2%
Ne	31.5%	16.5%	17.2%	26.7%	38.9%	45.7%	28.8%

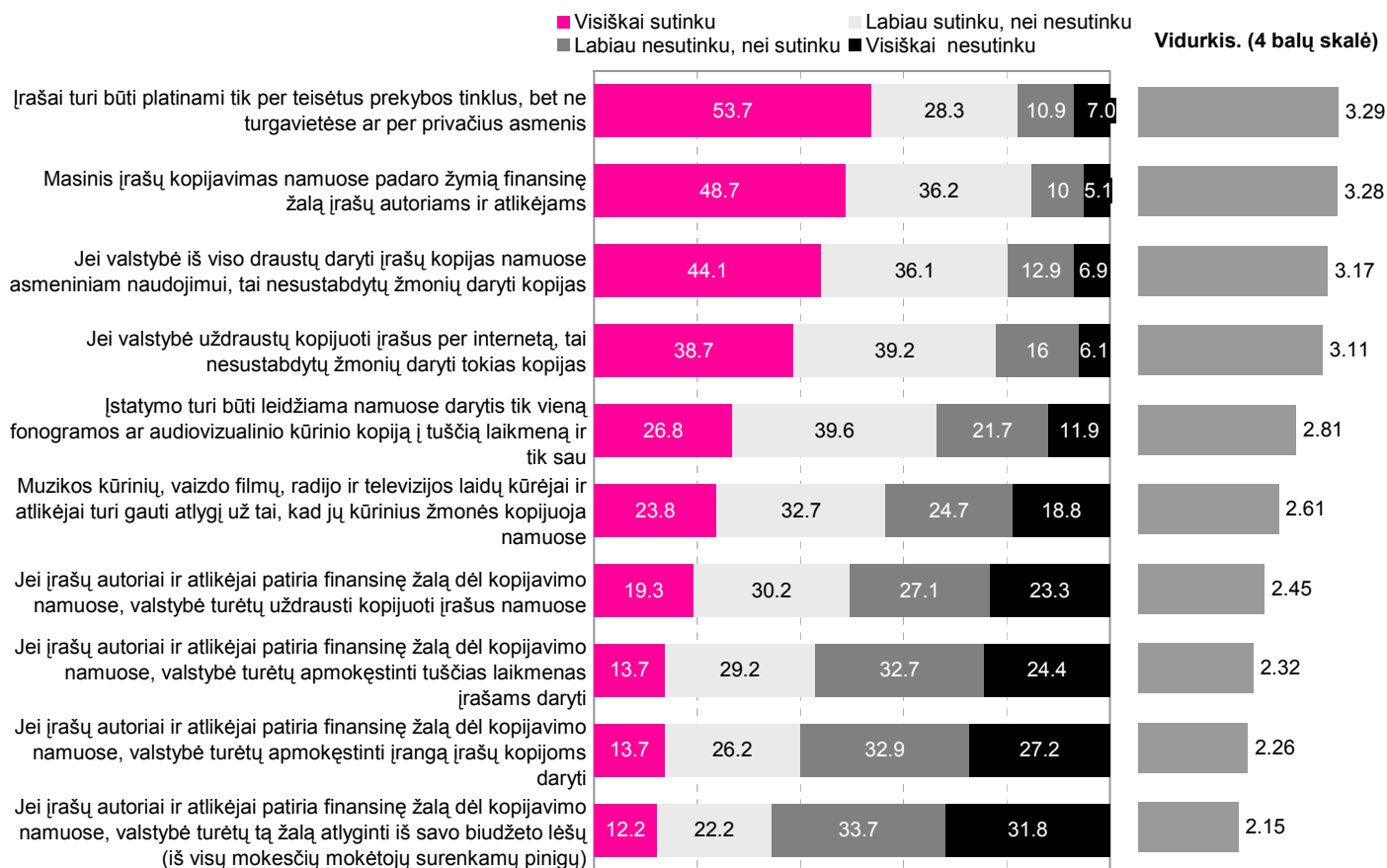
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Taip	71.6%	65.6%	64.7%	84.6%	71.1%
Ne	28.4%	34.4%	35.3%	15.4%	28.9%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Taip	33.3%	62.7%	75.2%	79.6%	94.7%	71.1%
Ne	66.7%	37.3%	24.8%	20.4%	5.3%	28.9%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Taip	55.2%	58.5%	75.3%	88.9%	83.1%	69.5%	71.1%
Ne	44.8%	41.5%	24.7%	11.1%	16.9%	30.5%	28.9%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Taip	83.3%	78.3%	63.1%	61.3%	71.3%
Ne	16.7%	21.7%	36.9%	38.7%	28.7%

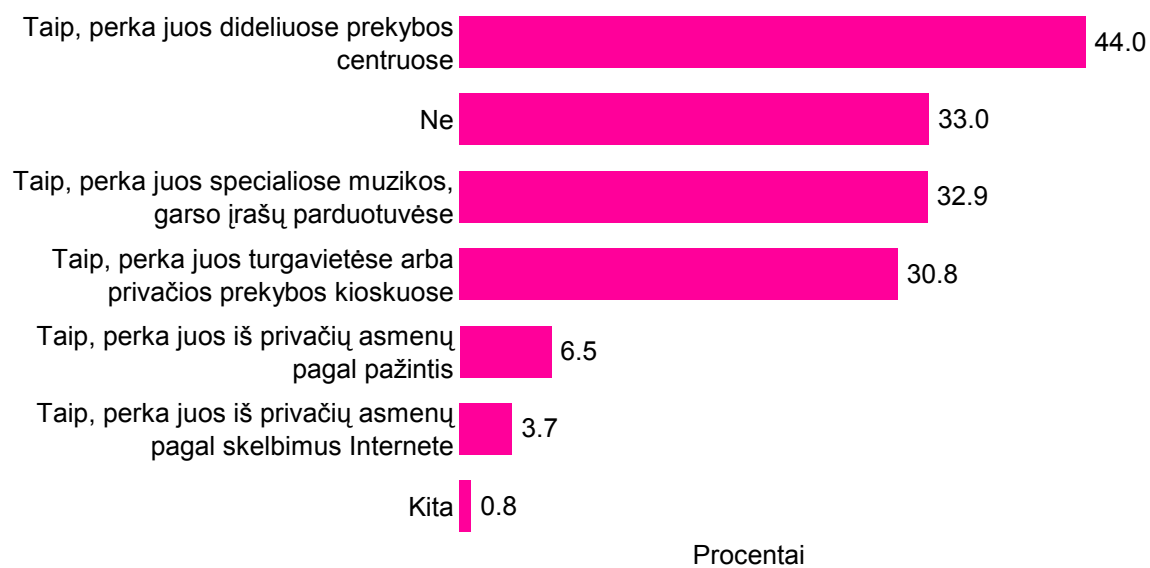
2. A Š JUMS PERSKAITYSIU KELETĄ TEIGINIŲ APIE ĮTEISINTĄ GARSO IR VAIZDO ĮRAŠŲ KOPIJAVIMĄ NAMUOSE. PRAŠAU PASAKYTI SU KURIAIS IŠ JŲ SUTINKATE, O SU KURIAIS NE. ATSAKYMAMS NAUDOKITE 4 BALŲ SKALĘ, KUR 1 REIŠKIA “VISIŠKAI NESUTINKU”, 2 – “NESUTINKU”, 3 – “SUTINKU”, O 4 – “VISIŠKAI SUTINKU”.

Kuo didesnis vidurkis, tuo labiau pritariama teiginiui

Procentai skaičiuojami nuo įvertinusių kiekvieną teiginį.

3. A R JŪS PERKATE MUZIKOS, GARSO ĮRAŠUS?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Ne	31.3%	34.5%	33.0%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	42.6%	45.3%	44.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	32.5%	33.3%	32.9%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	35.1%	27.0%	30.8%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete	3.4%	4.0%	3.7%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	6.7%	6.2%	6.5%
Kita	0.8%	0.9%	0.8%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Ne	10.8%	25.6%	13.0%	31.0%	38.6%	71.7%	33.0%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	67.0%	52.1%	55.4%	43.1%	43.0%	12.7%	44.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	49.9%	39.9%	42.0%	35.5%	24.6%	10.8%	32.9%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	54.2%	29.9%	40.3%	27.9%	23.3%	16.7%	30.8%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete	8.8%	8.6%	2.6%	3.1%		0.7%	3.7%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	13.0%	9.3%	11.3%	2.7%	2.4%	1.6%	6.5%
Kita			1.0%	0.9%	0.9%	1.7%	0.8%

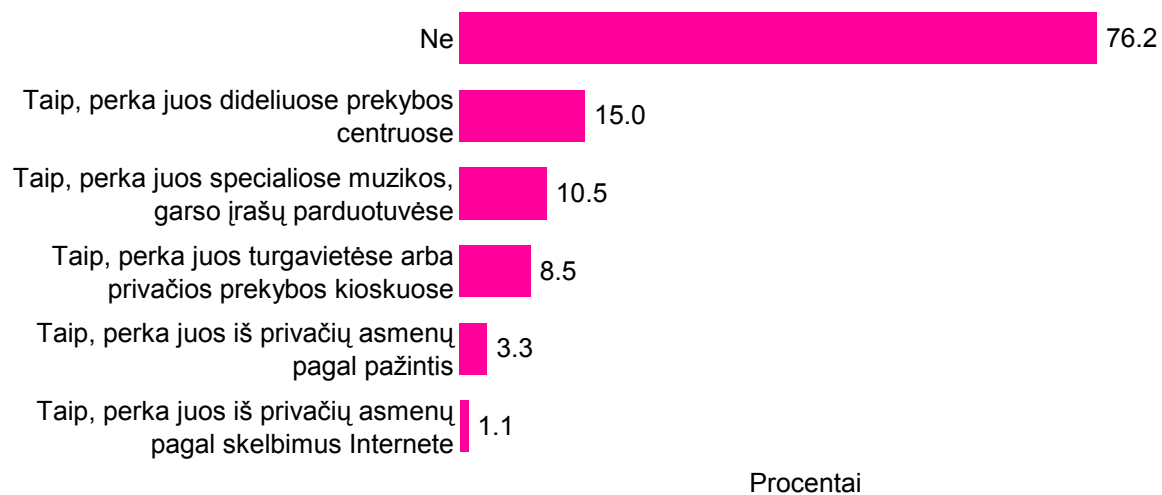
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Ne	31.9%	35.0%	42.5%	38.4%	33.0%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	44.6%	50.6%	37.5%	27.2%	44.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	34.8%	27.9%	19.0%	22.0%	32.9%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	30.9%	32.9%	35.2%	12.2%	30.8%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete	3.8%	8.1%			3.7%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	6.1%	6.4%	8.2%	12.3%	6.5%
Kita	1.0%				0.8%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Ne	59.5%	42.7%	26.4%	25.9%	21.7%	33.0%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	24.5%	34.2%	47.6%	51.5%	54.6%	44.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	13.2%	31.4%	32.6%	33.3%	53.5%	32.9%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	24.2%	38.2%	32.5%	28.6%	28.8%	30.8%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete		5.7%	6.7%	1.1%	2.7%	3.7%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis		8.4%	8.6%	5.1%	8.1%	6.5%
Kita		2.0%		1.5%	1.1%	0.8%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Ne	38.0%	47.6%	42.0%	22.4%	20.1%	25.6%	33.0%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	39.4%	25.1%	38.6%	57.1%	53.2%	54.5%	44.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	28.9%	20.2%	20.5%	41.9%	49.2%	38.3%	32.9%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	22.7%	30.9%	31.6%	31.4%	33.7%	34.9%	30.8%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete	1.5%	1.5%		7.2%	7.7%	4.7%	3.7%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	4.4%	5.0%	6.1%	6.2%	9.2%	8.0%	6.5%
Kita	1.2%	0.7%	2.1%	1.1%			0.8%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Ne	22.2%	26.2%	51.0%	37.0%	33.0%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	53.4%	48.2%	37.1%	37.5%	44.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	39.9%	39.8%	21.1%	29.0%	32.9%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	36.9%	36.9%	19.3%	27.9%	30.8%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete	6.7%	2.3%	1.5%	3.2%	3.7%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	8.9%	4.6%	8.7%	4.6%	6.5%
Kita		2.2%		1.0%	0.8%

4. AR JŪS PERKATE AUDIOVIZUALINIUS, VAIZDO ĮRAŠUS?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Ne	77.4%	75.1%	76.2%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	10.2%	19.2%	15.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	9.9%	10.9%	10.5%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	9.1%	8.1%	8.5%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internetė	1.4%	0.8%	1.1%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	3.8%	2.9%	3.3%

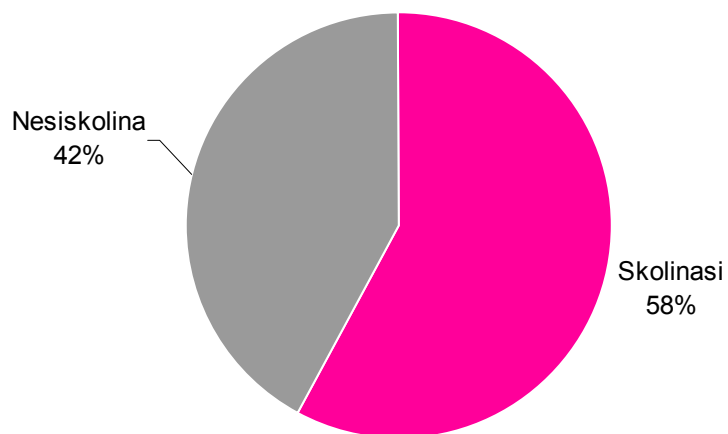
	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Ne	59.5%	64.7%	70.7%	73.3%	90.0%	94.8%	76.2%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	29.7%	19.4%	18.6%	17.1%	8.7%	1.5%	15.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	11.9%	16.5%	12.5%	17.1%	2.2%	1.7%	10.5%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	13.5%	12.4%	10.3%	10.6%	1.6%	3.4%	8.5%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internetė	2.4%	2.1%		1.7%		0.7%	1.1%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	7.8%	2.9%	5.1%	4.0%	0.7%	0.7%	3.3%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Ne	78.5%	74.5%	59.8%	48.4%	76.2%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	14.9%	16.3%	15.9%	15.1%	15.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	10.0%	11.2%	13.9%	13.6%	10.5%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	6.2%	17.8%	27.9%	10.6%	8.5%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internetė	1.3%				1.1%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	2.6%	2.3%	5.5%	22.9%	3.3%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Ne	87.6%	77.2%	76.4%	72.8%	68.8%	76.2%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	7.5%	12.3%	15.9%	16.5%	21.1%	15.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	2.1%	8.9%	11.3%	9.8%	19.3%	10.5%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	4.7%	9.6%	8.8%	12.7%	4.1%	8.5%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete		1.6%	2.2%		0.8%	1.1%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis		4.4%	4.5%	2.0%	4.8%	3.3%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Ne	81.9%	85.9%	85.7%	74.7%	57.9%	70.9%	76.2%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	10.4%	5.7%	11.5%	13.6%	28.6%	20.7%	15.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	10.7%	3.0%	6.9%	11.0%	19.0%	12.6%	10.5%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	7.6%	7.8%	4.7%	8.9%	13.4%	8.3%	8.5%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete		0.7%			5.4%		1.1%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	0.7%	2.2%	3.1%	1.6%	9.6%	2.4%	3.3%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
Ne	70.1%	74.6%	82.8%	78.8%	76.2%
Taip, perka juos dideliuose prekybos centruose	20.2%	15.8%	13.0%	11.5%	15.0%
Taip, perka juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse	13.0%	9.9%	7.8%	10.1%	10.5%
Taip, perka juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose	11.8%	7.6%	5.5%	8.0%	8.5%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete	1.1%		1.5%	1.5%	1.1%
Taip, perka juos iš privačių asmenų pagal pažintis	4.8%	2.6%	1.8%	3.3%	3.3%

5. AR JŪS SKOLINATE, SKOLINATĖS MUZIKOS, GARSO ĮRAŠUS IŠ DRAUGŲ, GIMINIŲ, KAIMYŲ, PAŽĪSTAMŲ?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Pilka spalva žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai.

Daugiau skolina arba skolinasi muzikos įrašus vyrai, jaunesnio amžiaus apklaustieji (iki 39 m. amžiaus), įgiję vidurinį ir aukštesnį išsilavinimą, turintys aukštesnes ir aukščiausias pajamas (praėjusio mėnesio pajamos – 400 Lt ir daugiau), didžiausių miestų gyventojai.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Taip	62.8%	53.6%	57.9%
Ne	37.2%	46.4%	42.1%

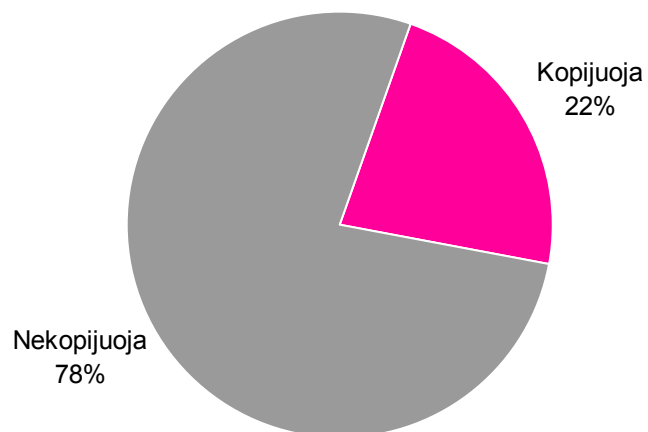
	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Taip	100.0%	83.5%	79.0%	47.8%	38.9%	11.7%	57.9%
Ne		16.5%	21.0%	52.2%	61.1%	88.3%	42.1%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Taip	56.9%	62.5%	58.8%	83.3%	57.9%
Ne	43.1%	37.5%	41.2%	16.7%	42.1%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Taip	32.4%	53.0%	65.6%	63.2%	62.3%	57.9%
Ne	67.6%	47.0%	34.4%	36.8%	37.7%	42.1%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Taip	54.0%	39.4%	39.0%	69.9%	76.4%	70.4%	57.9%
Ne	46.0%	60.6%	61.0%	30.1%	23.6%	29.6%	42.1%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Taip	72.3%	60.4%	40.5%	53.2%	57.9%
Ne	27.7%	39.6%	59.5%	46.8%	42.1%

6. A R JŪS KOPIJUOJATE MUZIKOS, GARSO KŪRINIUS Į TUŠČIAS LAIKMENAS NAMUOSE?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Pilka spalva žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai.

Daugiau muziką ir garso įrašus į tuščias laikmenas namuose kopijuoja vyrai, jauno amžiaus respondentai (15-29 m.), gaurantys aukštesnes pajamas (praėjusio mėnesio pajamos – 400 Lt ir daugiau), didžiausių Lietuvos miestų gyventojai.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Taip	27.2%	18.0%	22.4%
Ne	72.8%	82.0%	77.6%

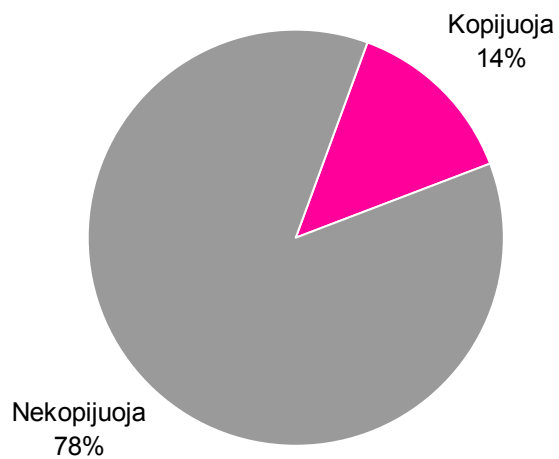
	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Taip	51.9%	46.7%	15.0%	23.3%	8.3%		22.4%
Ne	48.1%	53.3%	85.0%	76.7%	91.7%	100.0%	77.6%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Taip	22.7%	21.9%	14.7%	30.8%	22.4%
Ne	77.3%	78.1%	85.3%	69.2%	77.6%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Taip	14.1%	26.5%	25.0%	17.7%	27.3%	22.4%
Ne	85.9%	73.5%	75.0%	82.3%	72.7%	77.6%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Taip	16.1%	15.8%	13.0%	28.8%	32.6%	30.5%	22.4%
Ne	83.9%	84.2%	87.0%	71.2%	67.4%	69.5%	77.6%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Taip	32.8%	22.6%	15.5%	17.3%	22.4%
Ne	67.2%	77.4%	84.5%	82.7%	77.6%

7. AR JŪS KOPIJUOJATE VAIZDO, AUDIOVIZUALINIUS KŪRINIUS Į TUŠČIAS LAIKMENAS NAMUOSE?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Pilka spalva žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai.

Daugiau vaizdo, audiovizualinius kūrinius į tuščias laikmenas namuose kopijuoja vyrai, jaunesnio amžiaus (iki 29 m. amžiaus grupėje), gaunantys aukštesnes pajamas, didmiesčių gyventojai.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Taip	18.8%	9.0%	13.7%
Ne	81.2%	91.0%	86.3%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Taip	33.3%	30.8%	10.0%	11.0%	2.8%	1.1%	13.7%
Ne	66.7%	69.2%	90.0%	89.0%	97.2%	98.9%	86.3%

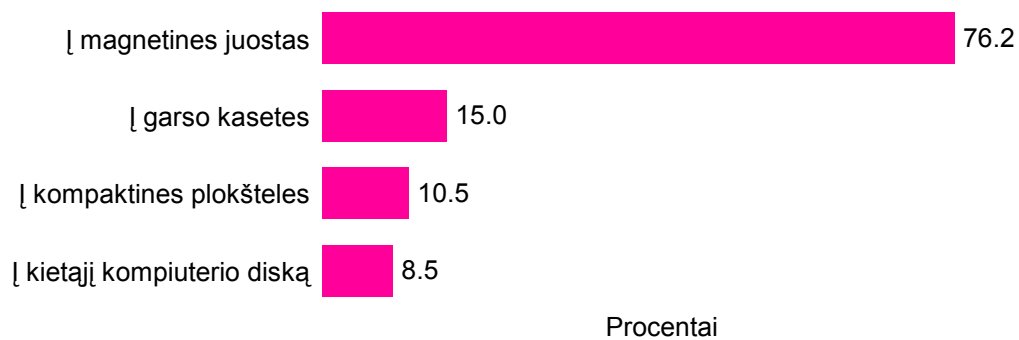
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Taip	12.3%	12.5%	20.6%	38.5%	13.7%
Ne	87.7%	87.5%	79.4%	61.5%	86.3%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Taip	8.3%	20.5%	14.1%	9.6%	16.9%	13.7%
Ne	91.7%	79.5%	85.9%	90.4%	83.1%	86.3%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Taip	3.4%	7.4%	6.5%	21.9%	28.4%	14.6%	13.7%
Ne	96.6%	92.6%	93.5%	78.1%	71.6%	85.4%	86.3%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Taip	21.0%	12.3%	9.5%	10.9%	13.7%
Ne	79.0%	87.7%	90.5%	89.1%	86.3%

8. JEIGU KOPIJUOJATE GARSO ĮRAŠUS, TAI Į KOKIAS LAIKMENAS?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių garso įrašus (112).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
magnetines juostas	10.4%	6.6%	8.8%
garso kasetes	31.8%	60.8%	44.3%
kompaktines plokšteles	55.2%	46.9%	51.6%
kietąjį kompiuterio diską	44.4%	21.0%	34.3%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
magnetines juostas	13.4%	6.6%		9.3%	22.5%		8.8%
garso kasetes	35.4%	37.4%	56.0%	61.6%	44.7%		44.3%
kompaktines plokšteles	44.2%	66.9%	48.1%	47.1%			51.6%
kietąjį kompiuterio diską	55.8%	33.5%	16.1%	20.6%	32.8%		34.3%

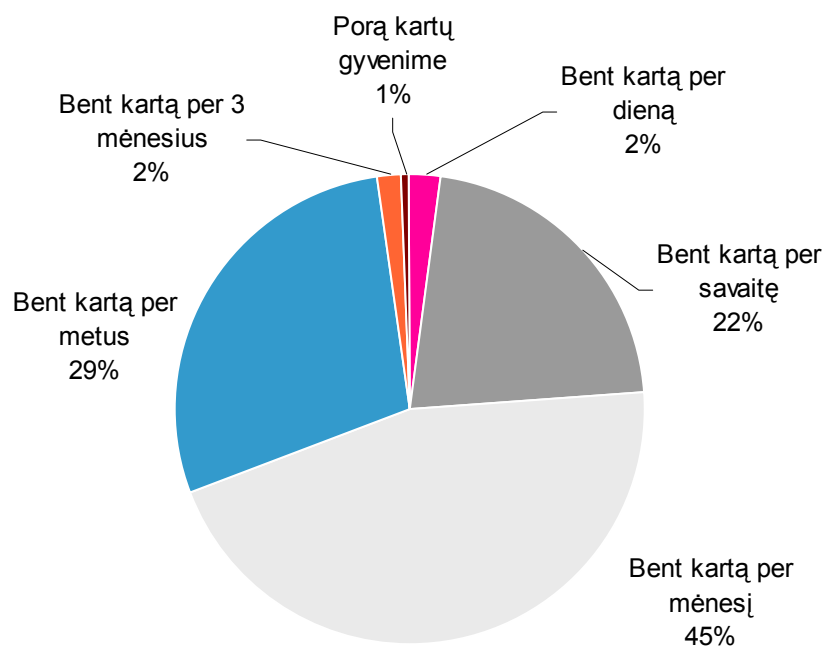
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
magnetines juostas	8.3%	17.6%	11.5%		8.8%
garso kasetes	44.4%	44.5%	42.6%	43.2%	44.3%
kompaktines plokšteles	52.3%	46.5%	43.2%	56.8%	51.6%
kietąjį kompiuterio diską	35.5%	33.6%	22.9%	19.4%	34.3%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
magnetines juostas	14.2%	10.4%	3.4%	17.3%	6.0%	8.8%
garso kasetes	49.3%	35.3%	40.2%	58.3%	45.4%	44.3%
kompaktines plokšteles	34.9%	48.2%	55.5%	47.8%	60.3%	51.6%
kietąjį kompiuterio diską	25.8%	55.0%	27.2%	21.5%	43.0%	34.3%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
magnetines juostas	9.6%	23.5%	6.1%	6.5%	8.7%	2.4%	8.8%
garso kasetes	40.1%	35.8%	41.5%	59.0%	36.6%	49.7%	44.3%
kompaktines plokšteles	74.9%	44.9%	33.7%	50.0%	51.7%	50.9%	51.6%
kietąjį kompiuterio diską	15.3%	35.3%	41.6%	19.5%	43.2%	43.6%	34.3%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
magnetines juostas	2.6%	2.7%	29.5%	13.5%	8.8%
garso kasetes	45.6%	51.5%	35.9%	40.5%	44.3%
kompaktines plokšteles	55.9%	46.8%	57.1%	46.7%	51.6%
kietąjį kompiuterio diską	25.1%	34.5%	53.2%	39.6%	34.3%

9. JEIGU KOPIJUOJATE GARSO ĮRAŠUS, TAI KAIP DAŽNAI?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių garso įrašus (112).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Pilka spalva žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai.

- Bent kartą per savaitę garso įrašus kopijuoja daugiau vyrai, jaunesnio amžiaus respondentai (15-19 m.).
- Bent kartą per mėnesį garso įrašus kopijuoja daugiau 20-29 m. amžiaus grupės apklaustieji.
- Bent kartą per metus garso įrašus kopijuoja daugiau moterys, vidutinės amžiaus grupės respondentai (40-49 m.).

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Bent kartą per dieną	4.7%		2.3%
Bent kartą per savaitę	28.1%	12.2%	21.5%
Bent kartą per mėnesį	45.3%	44.9%	45.3%
Bent kartą per metus	18.8%	40.8%	28.6%

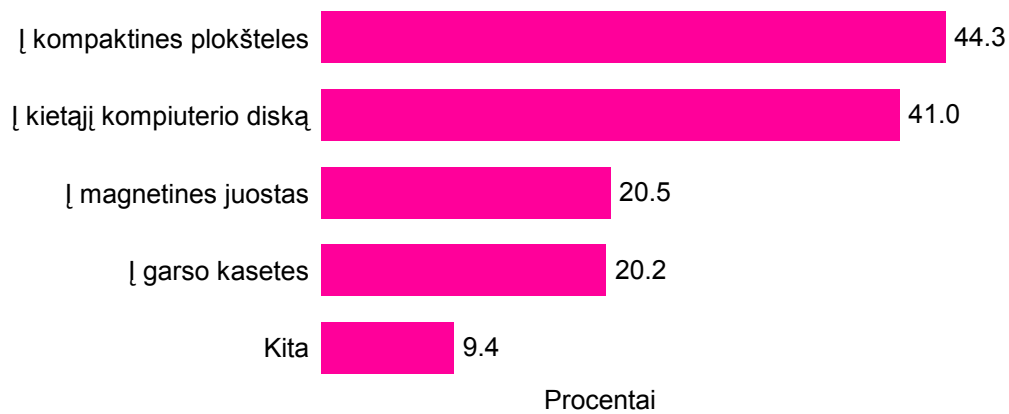
	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Bent kartą per dieną	3.6%	2.4%	6.7%				2.3%
Bent kartą per savaitę	39.3%	19.0%	13.3%	9.5%	16.7%		21.5%
Bent kartą per mėnesį	46.4%	54.8%	33.3%	38.1%	16.7%		45.3%
Bent kartą per metus	10.7%	21.4%	46.7%	52.4%	33.3%		28.6%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Bent kartą per dieną	3.1%				2.3%
Bent kartą per savaitę	21.6%	12.5%	20.0%	25.0%	21.5%
Bent kartą per mėnesį	44.3%	62.5%	40.0%	25.0%	45.3%
Bent kartą per metus	27.8%	25.0%	40.0%	50.0%	28.6%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Bent kartą per dieną		4.8%		4.8%	4.5%	2.3%
Bent kartą per savaitę	36.4%	28.6%	17.9%	23.8%	9.1%	21.5%
Bent kartą per mėnesį	36.4%	66.7%	43.6%	23.8%	50.0%	45.3%
Bent kartą per metus	27.3%		35.9%	42.9%	31.8%	28.6%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Bent kartą per dieną			11.1%			7.7%	2.3%
Bent kartą per savaitę		28.6%	11.1%	28.6%	27.6%	19.2%	21.5%
Bent kartą per mėnesį	57.1%	14.3%	33.3%	42.9%	48.3%	57.7%	45.3%
Bent kartą per metus	42.9%	57.1%	33.3%	23.8%	20.7%	15.4%	28.6%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
Bent kartą per dieną	2.2%		7.1%	3.2%	2.3%
Bent kartą per savaitę	19.6%	16.7%	35.7%	22.6%	21.5%
Bent kartą per mėnesį	41.3%	58.3%	42.9%	38.7%	45.3%
Bent kartą per metus	34.8%	20.8%	7.1%	35.5%	28.6%

10. JEIGU KOPIJUOJATE VAIZDO AR AUDIOVIZUALINIUS ĮRAŠUS, TAI Į KOKIAS LAIKMENAS?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių vaizdo ar audiovizualinius įrašus (69).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
magnetines juostas	15.7%	29.3%	20.5%
garso kasetes	9.4%	40.1%	20.2%
kompaktines plokšteles	52.5%	29.2%	44.3%
kietąjį kompiuterio diską	45.3%	33.2%	41.0%
Kita	7.3%	13.3%	9.4%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
magnetines juostas	6.3%	20.3%	32.6%	33.8%	38.9%		20.5%
garso kasetes	13.3%	23.8%	14.8%	23.2%		100.0%	20.2%
kompaktines plokšteles	25.7%	54.1%	43.4%	66.1%			44.3%
kietąjį kompiuterio diską	56.1%	34.2%	40.9%	27.6%	61.1%	49.2%	41.0%
Kita	6.6%	9.2%	16.9%	10.9%			9.4%

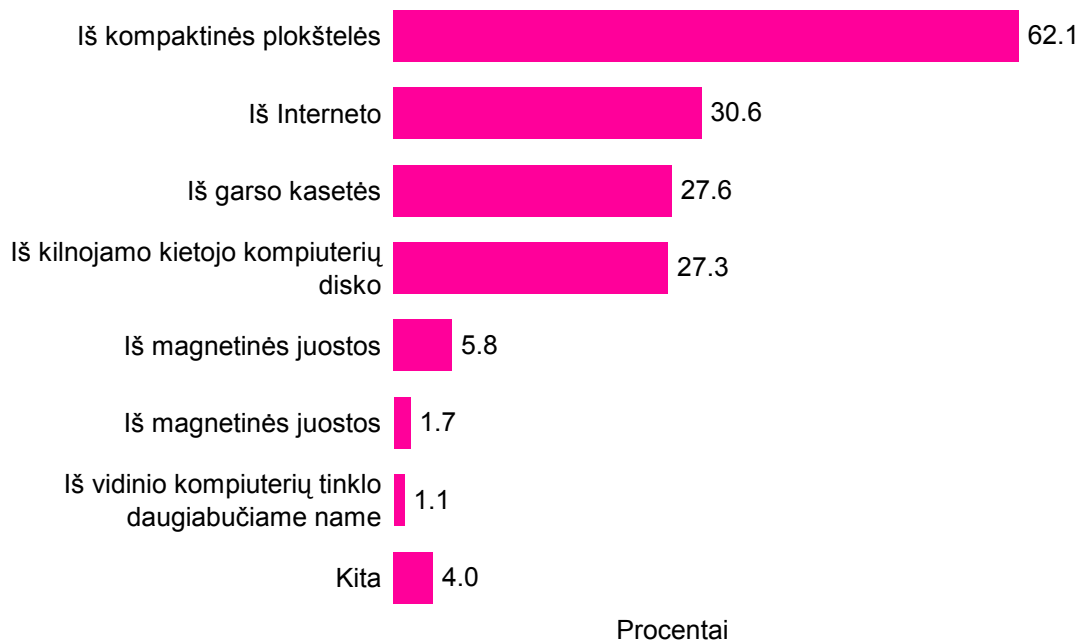
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
magnetines juostas	24.7%	31.0%			20.5%
garso kasetes	17.9%	48.0%	16.4%	26.5%	20.2%
kompaktines plokšteles	42.1%	14.9%	77.7%	41.5%	44.3%
kietąjį kompiuterio diską	45.1%	50.8%	5.9%	41.5%	41.0%
Kita	7.4%			48.2%	9.4%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
magnetines juostas		24.1%	10.1%	37.8%	27.6%	20.5%
garso kasetes	24.5%	6.0%	16.9%	25.2%	38.3%	20.2%
kompaktines plokšteles		39.5%	63.3%	33.0%	46.7%	44.3%
kietąjį kompiuterio diską	75.5%	31.8%	30.5%	29.0%	66.8%	41.0%
Kita		7.0%	7.2%	27.6%	4.7%	9.4%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
magnetines juostas	42.5%	11.5%	18.9%	22.2%	19.1%	21.7%	20.5%
garso kasetes	41.7%	23.4%	49.3%	17.3%	9.7%	27.5%	20.2%
kompaktines plokšteles	42.5%	34.8%	31.8%	63.0%	49.9%	18.1%	44.3%
kietąjį kompiuterio diską	15.8%	51.9%		25.5%	45.8%	68.2%	41.0%
Kita		13.8%		6.5%	17.3%		9.4%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
magnetines juostas	8.4%	39.7%	33.8%	19.8%	20.5%
garso kasetes	28.2%	8.9%	26.2%	13.0%	20.2%
kompaktines plokšteles	47.7%	37.7%	31.0%	49.6%	44.3%
kietąjį kompiuterio diską	25.4%	48.8%	42.3%	59.2%	41.0%
Kita	9.1%	12.7%	25.9%		9.4%

11. JEIGU KOPIJUOJATE MUZIKOS AR GARSO ĮRAŠUS, TAI IŠ KOKIŲ ŠALTINIŲ?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių garso įrašus (112).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Iš magnetinės juostos	4.8%	7.2%	5.8%
Iš garso kasetės	16.8%	41.9%	27.6%
Iš kompaktinės plokštelės	63.7%	60.0%	62.1%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	34.5%	17.7%	27.3%
Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje	1.0%	2.5%	1.7%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name		2.5%	1.1%
Iš Interneto	34.9%	24.9%	30.6%
Kita	2.8%	5.5%	4.0%

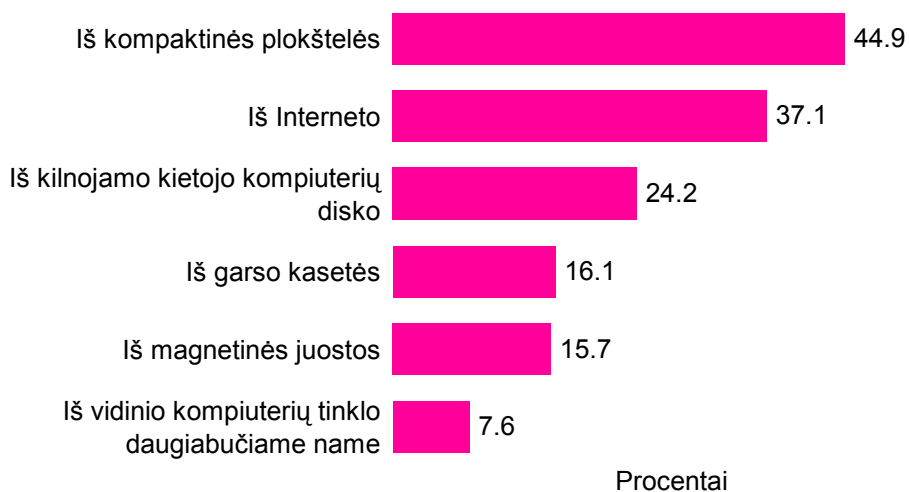
	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Iš magnetinės juostos	3.8%	5.5%		14.6%			5.8%
Iš garso kasetės	21.6%	18.1%	18.4%	53.3%	56.4%		27.6%
Iš kompaktinės plokštelės	73.1%	63.5%	65.8%	43.4%	57.1%		62.1%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	39.7%	32.1%	22.3%	12.1%			27.3%
Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje		2.9%	4.6%				1.7%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name		2.9%					1.1%
Iš Interneto	24.5%	44.5%	29.6%	19.6%			30.6%
Kita		1.4%	17.2%	6.2%			4.0%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Iš magnetinės juostos	6.8%				5.8%
Iš garso kasetės	27.3%	19.3%	33.9%	43.2%	27.6%
Iš kompaktinės plokštelės	62.1%	61.3%	65.6%	56.8%	62.1%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	30.3%	20.5%			27.3%
Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje	2.0%				1.7%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name	1.3%				1.1%
Iš Interneto	32.4%	8.1%	22.9%	37.3%	30.6%
Kita	3.3%	16.8%			4.0%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Iš magnetinės juostos		4.9%	9.4%	3.2%	5.4%	5.8%
Iš garso kasetės	12.2%	21.8%	26.5%	43.5%	28.0%	27.6%
Iš kompaktinės plokštelės	62.0%	87.7%	49.5%	45.3%	75.7%	62.1%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	40.0%	27.6%	33.7%	11.1%	24.2%	27.3%
Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje			3.1%		3.3%	1.7%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name			3.1%			1.1%
Iš Interneto	10.7%	36.7%	36.5%	28.5%	25.0%	30.6%
Kita			4.5%	3.7%	9.3%	4.0%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Iš magnetinės juostos	17.8%	7.2%		5.3%	2.3%	5.0%	5.8%
Iš garso kasetės	8.5%	42.1%	33.6%	36.2%	18.2%	31.2%	27.6%
Iš kompaktinės plokštelės	78.9%	59.3%	60.2%	56.8%	56.5%	65.8%	62.1%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	25.8%	22.5%	21.6%	20.7%	27.0%	39.0%	27.3%
Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje						7.7%	1.7%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name						5.0%	1.1%
Iš Interneto	31.5%	25.0%	4.3%	38.4%	30.1%	37.7%	30.6%
Kita					10.8%	5.5%	4.0%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Iš magnetinės juostos	2.7%	7.5%	8.1%	8.0%	5.8%
Iš garso kasetės	29.6%	18.5%	36.2%	28.1%	27.6%
Iš kompaktinės plokštelės	59.4%	69.7%	85.0%	50.0%	62.1%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	19.5%	28.5%	13.1%	44.0%	27.3%
Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje	2.7%		5.1%		1.7%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name	2.7%				1.1%
Iš Interneto	39.0%	28.6%	43.0%	14.2%	30.6%
Kita	2.8%	2.7%		8.4%	4.0%

12. JEIGU KOPIJUOJATE AUDIOVIZUALINIUS AR VAIZDO ĮRAŠUS, TAI IŠ KOKIŲ ŠALTINIŲ?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių audiovizualinius ar vaizdo įrašus (69).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Iš magnetinės juostos	13.6%	19.8%	15.7%
Iš garso kasetės	8.0%	32.2%	16.1%
Iš kompaktinės plokštelės	52.6%	29.7%	44.9%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	22.4%	27.8%	24.2%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name	4.5%	13.8%	7.6%
Iš Interneto	37.2%	37.0%	37.1%

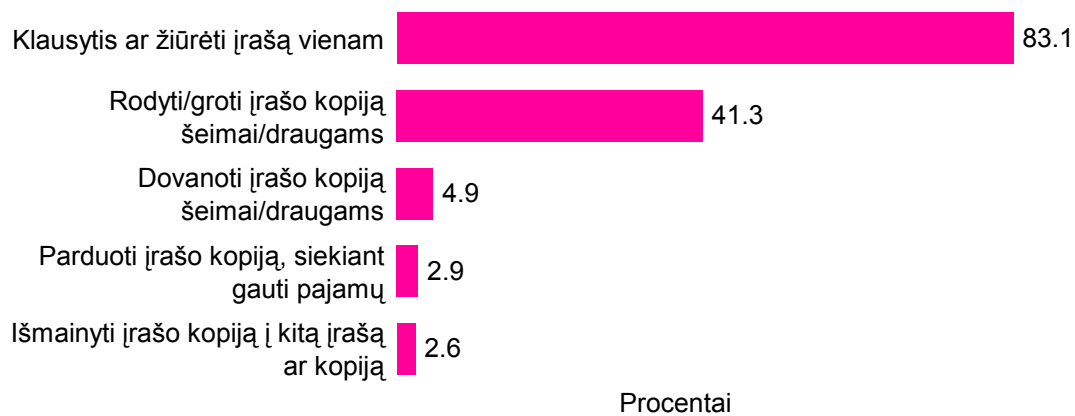
	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Iš magnetinės juostos	6.8%	15.9%	22.2%	27.2%		50.8%	15.7%
Iš garso kasetės		17.1%	22.8%	49.0%			16.1%
Iš kompaktinės plokštelės	59.3%	30.7%	68.0%	54.8%		49.2%	44.9%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	14.5%	23.9%	33.7%	47.5%			24.2%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name		16.4%					7.6%
Iš Interneto	19.3%	42.3%	41.3%	48.2%	100.0%		37.1%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Iš magnetinės juostos	20.0%			10.3%	15.7%
Iš garso kasetės	14.7%	39.5%		34.9%	16.1%
Iš kompaktinės plokštelės	45.9%	42.7%	42.3%	41.5%	44.9%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	30.9%			16.1%	24.2%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name	6.8%			29.4%	7.6%
Iš Interneto	34.7%	17.8%	57.7%	41.5%	37.1%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Iš magnetinės juostos		24.1%	10.1%	21.2%	16.5%	15.7%
Iš garso kasetės			17.6%	37.3%	31.3%	16.1%
Iš kompaktinės plokštelės	70.9%	38.1%	37.1%	50.6%	57.9%	44.9%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	29.1%	7.0%	28.9%	9.3%	50.2%	24.2%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name			18.1%		6.0%	7.6%
Iš Interneto		30.7%	45.7%	29.0%	49.6%	37.1%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Iš magnetinės juostos	42.5%		26.6%	23.7%	5.7%	21.4%	15.7%
Iš garso kasetės	84.2%	15.6%	28.6%	8.4%	8.6%	17.8%	16.1%
Iš kompaktinės plokštelės	42.5%	48.5%	44.8%	26.4%	47.2%	63.2%	44.9%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	42.5%	18.7%		19.7%	27.3%	29.7%	24.2%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name		9.7%			13.3%	10.4%	7.6%
Iš Interneto	15.8%	17.3%		63.4%	47.5%	12.4%	37.1%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
Iš magnetinės juostos	2.2%	42.2%	24.1%	15.9%	15.7%
Iš garso kasetės	21.2%	6.1%	7.8%	18.2%	16.1%
Iš kompaktinės plokštelės	35.3%	53.1%	23.6%	62.0%	44.9%
Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko	24.6%	17.2%	7.8%	34.4%	24.2%
Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name	13.6%	11.0%			7.6%
Iš Interneto	43.5%	23.7%	67.8%	24.0%	37.1%

13. JEIGU KOPIJUOJATE GARSO AR VAIZDO ĮRAŠUS, KOKIAM TIKSLUI TAI DAŽNIAUSIAI DAROTE?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių garso, audiovizualinius ar vaizdo įrašus (130).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Klausytis ar žiūrėti įrašą vienam	83.3%	82.9%	83.1%
Rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams	41.2%	41.3%	41.3%
Dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams	4.0%	6.3%	4.9%
Išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją	3.7%	0.9%	2.6%
Parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų	5.0%		2.9%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Klausytis ar žiūrėti įrašą vienam	85.2%	80.4%	94.9%	77.8%	81.1%	50.8%	83.1%
Rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams	35.3%	47.5%	28.5%	45.3%	44.1%	49.2%	41.3%
Dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams	8.7%	2.6%	5.5%	6.8%			4.9%
Išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją	10.2%	0.9%					2.6%
Parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų	13.7%						2.9%

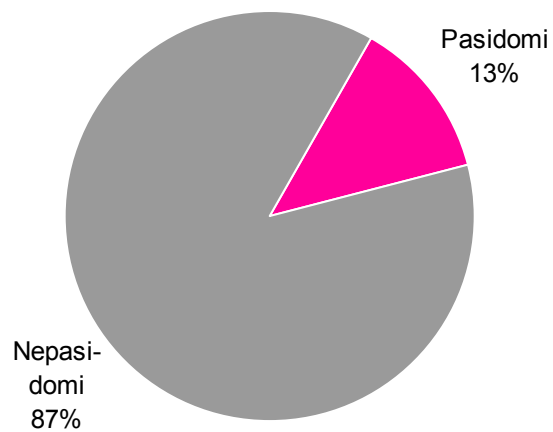
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Klausytis ar žiūrėti įrašą vienam	83.1%	91.9%	68.1%	100.0%	83.1%
Rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams	41.2%	45.4%	52.8%	16.6%	41.3%
Dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams	4.1%	29.2%			4.9%
Išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją	1.8%	19.4%			2.6%
Parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų	3.6%				2.9%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Klausytis ar žiūrėti įrašą vienam	100.0%	74.7%	82.8%	77.8%	90.2%	83.1%
Rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams	24.9%	38.0%	45.9%	45.7%	38.9%	41.3%
Dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams		9.9%	2.7%	3.1%	7.8%	4.9%
Išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją		11.5%			1.8%	2.6%
Parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų		15.4%				2.9%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Klausytis ar žiūrėti įrašą vienam	83.8%	94.6%	84.2%	65.8%	79.8%	94.5%	83.1%
Rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams	41.2%	39.1%	27.8%	55.6%	51.6%	21.2%	41.3%
Dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams	5.8%			10.7%	2.4%	8.1%	4.9%
Išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją		7.5%		1.9%		5.4%	2.6%
Parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų		7.5%	10.2%		3.7%		2.9%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
Klausytis ar žiūrėti įrašą vienam	77.6%	88.4%	86.0%	86.8%	83.1%
Rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams	42.2%	49.4%	44.6%	31.5%	41.3%
Dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams	2.8%	12.8%	6.5%	1.4%	4.9%
Išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją		5.4%		5.9%	2.6%
Parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų				11.8%	2.9%

14. JEIGU KOPIJUOJATE MUZIKOS, GARSO ĮRAŠUS, AR JŪS PASIDOMITE TUO, YRA ŠIS ĮRAŠAS SAUGOMAS VALSTYBĖS, AR NE?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių garso įrašus (112).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Statistiškai reikšmingų skirtumų nėra.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Taip	10.9%	14.6%	12.9%
Ne	89.1%	85.4%	87.1%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Taip	7.1%	9.3%	20.0%	19.0%	20.0%		12.9%
Ne	92.9%	90.7%	80.0%	81.0%	80.0%		87.1%

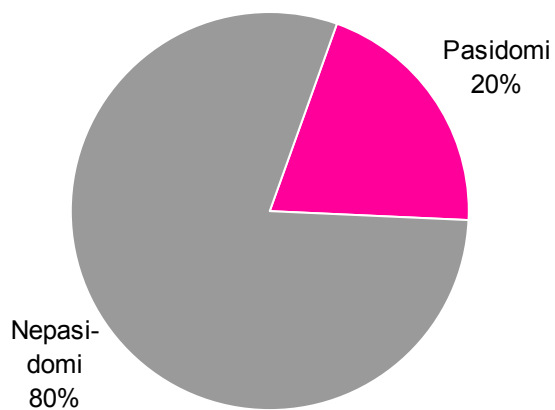
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Taip	12.5%	14.3%	20.0%		12.9%
Ne	87.5%	85.7%	80.0%	100.0%	87.1%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Taip		9.1%	15.4%	5.0%	25.0%	12.9%
Ne	100.0%	90.9%	84.6%	95.0%	75.0%	87.1%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Taip	7.1%	13.3%		30.0%	10.7%	4.2%	12.9%
Ne	92.9%	86.7%	100.0%	70.0%	89.3%	95.8%	87.1%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Taip	13.3%	8.7%	15.4%	12.9%	12.9%
Ne	86.7%	91.3%	84.6%	87.1%	87.1%

15. JEIGU KOPIJUOJATE AUDIOVIZUALINIUS, VAIZDO ĮRAŠUS, AR JŪS PASIDOMITE TUO, YRA ŠIS ĮRAŠAS SAUGOMAS VALSTYBĖS, AR NE?

Procentai skaičiuojami nuo apklaustųjų, kopijuojančių audiovizualinius ar vaizdo įrašus (69).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Statistiškai reikšmingų skirtumų nėra.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Taip	25.0%	8.3%	20.2%
Ne	75.0%	91.7%	79.8%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Taip	5.6%	27.6%	10.0%	40.0%	50.0%		20.2%
Ne	94.4%	72.4%	90.0%	60.0%	50.0%	100.0%	79.8%

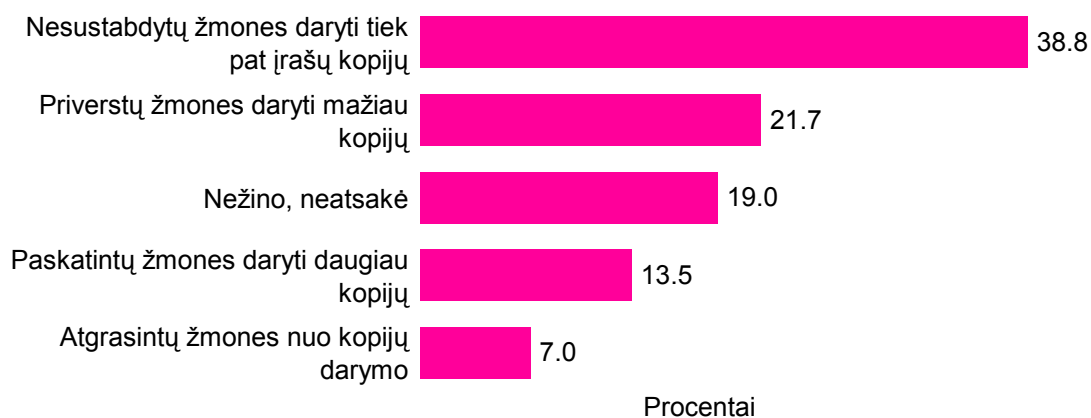
	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Taip	11.5%	25.0%	85.7%	20.0%	20.2%
Ne	88.5%	75.0%	14.3%	80.0%	79.8%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Taip		23.5%	18.2%	18.2%	30.8%	20.2%
Ne	100.0%	76.5%	81.8%	81.8%	69.2%	79.8%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Taip		14.3%		50.0%	16.0%	8.3%	20.2%
Ne	100.0%	85.7%	100.0%	50.0%	84.0%	91.7%	79.8%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30-200	2-30	iki 2	
Taip	31.0%	16.7%	22.2%	5.6%	20.2%
Ne	69.0%	83.3%	77.8%	94.4%	79.8%

16. JEIGU KOPIJUOJATE AUDIOVIZUALINIUS, VAIZDO ĮRAŠUS, AR JŪS PASIDOMITE TUO, YRA ŠIS ĮRAŠAS SAUGOMAS VALSTYBĖS, AR NE?

Procentai skaičiuojami nuo visų apklaustųjų (501).

Žemiau lentelėse pateikiami respondentų atsakymų pasiskirstymai pagal jų socialines-demografines charakteristikas. Pilka spalva žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai.

- Kad valstybei apmokestinus tuščias laikmenas įrašams daryti, tai nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų mano daugiau vyrai, 20-39m. amžiaus, įgiję specialų vidurinį (aukštesnįjį) ir aukštąjį išsilavinimą, gaunantys aukščiausias pajamas (praėjusio mėnesio pajamos – 500 Lt ir daugiau), gyvenantys didžiausiuose Lietuvos miestuose (daugiau nei 200 tūkst. gyventojų) apklaustieji.
- Kad valstybei apmokestinus tuščias laikmenas įrašams daryti, tai paskatintų žmones daryti daugiau kopijų teigia daugiau jauniausi (15-19 m.) respondentai, su pagrindiniu išsilavinimu, gaunantys aukštesnes pajamas (401-500 Lt), gyvenantys vidutiniuose Lietuvos miestuose (turinčiuose 30-200 tūkst. gyventojų).
- Kad valstybei apmokestinus tuščias laikmenas įrašams daryti, tai priverstų žmones daryti mažiau kopijų teigia daugiau 15-19 m. amžiaus grupės apklaustieji, su pradiniu išsilavinimu, turinčius žemas (iki 200 Lt) ir vidutines (301-400 Lt) pajamas.
- Kad valstybei apmokestinus tuščias laikmenas įrašams daryti, tai atgrasintų žmones nuo kopijų darymo teigia daugiau 50-59 m. amžiaus, žemesnes (201-300 Lt) pajamas gaunantys, mažų miestų (2-30 tūkst. gyventojų) apklaustieji.

	Lytis		Iš viso
	Vyras	Moteris	
Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.	45.8%	32.3%	38.8%
Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.	14.8%	12.4%	13.5%
Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.	17.4%	25.6%	21.7%
Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.	4.7%	9.4%	7.0%
Nežino, neatsakė	17.4%	20.3%	19.0%

	Amžiaus grupės						Iš viso
	15-19 m.	20-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	
Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.	35.2%	54.9%	50.0%	39.6%	29.2%	19.1%	38.8%
Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.	20.4%	16.5%	11.0%	13.2%	18.1%	5.3%	13.5%
Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.	33.3%	16.5%	23.0%	17.6%	23.6%	22.3%	21.7%
Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.		2.2%	5.0%	7.7%	18.1%	8.5%	7.0%
Nežino, neatsakė	11.1%	9.9%	11.0%	22.0%	11.1%	44.7%	19.0%

	Tautybė				Iš viso
	Lietuvis	Rusas	Lenkas	Kita	
Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.	40.0%	34.4%	25.7%	41.7%	38.8%
Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.	12.8%	21.9%	17.1%		13.5%
Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.	22.7%	6.3%	25.7%	25.0%	21.7%
Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.	7.8%		2.9%	8.3%	7.0%
Nežino, neatsakė	16.6%	37.5%	28.6%	25.0%	19.0%

	Išsilavinimas					Iš viso
	Pradinis	Pagrindinis	Bendras vidurinis	Specialus vidurinis	Aukštasis	
Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.	11.0%	32.5%	37.8%	46.5%	62.3%	38.8%
Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.	5.5%	21.7%	16.0%	12.3%	9.1%	13.5%
Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.	26.0%	27.7%	25.0%	15.8%	14.3%	21.7%
Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.	6.8%	1.2%	8.3%	8.8%	7.8%	7.0%
Nežino, neatsakė	50.7%	16.9%	12.8%	16.7%	6.5%	19.0%

	Pajamų grupės						Iš viso
	1-200 Lt	201-300 Lt	301-400 Lt	401-500 Lt	501 Lt ir daugiau	Nežino/nenurodė	
Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.	34.5%	30.5%	32.9%	35.6%	61.8%	35.4%	38.8%
Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.	11.5%	6.3%	14.5%	24.7%	9.0%	18.3%	13.5%
Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.	26.4%	14.7%	31.6%	23.3%	16.9%	18.3%	21.7%
Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.	6.9%	18.9%	6.6%	4.1%	4.5%		7.0%
Nežino, neatsakė	20.7%	29.5%	14.5%	12.3%	7.9%	28.0%	19.0%

	Vietovės dydis (tūkst. gyventojų)				Iš viso
	Virš 200	30–200	2-30	iki 2	
Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.	50.0%	38.3%	28.6%	35.1%	38.8%
Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.	12.3%	19.6%	8.3%	13.2%	13.5%
Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.	16.7%	23.4%	26.2%	23.0%	21.7%
Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.	2.2%	6.5%	11.9%	8.6%	7.0%
Nežino, neatsakė	18.8%	12.1%	25.0%	20.1%	19.0%

D. Apklausos anketa

KLAUSIMAI APIE GARSO IR AUDIOVIZUALINIŲ ĮRAŠŲ KOPIJAS

Dabar užduosiu Jums keletą klausimų apie garso ir audiovizualinių įrašų kopijavimą asmeniniais tikslais (garso ir audiovizualinių įrašų kopijavimas asmeniniais tikslais - literatūros, muzikos įrašų ir videoįrašų kopijavimas asmeniniam naudojimui namuose).

‘Garso įrašai’ šioje apklausoje suprantami kaip literatūros ar muzikos kūrinio įrašymas iš audiokasetės, kompaktinės plokštelės (CD, DVD), radijo, televizijos programos ar transliacijos internete.

‘Audiovizualiniai įrašai’ šioje apklausoje suprantami kaip filmų įrašymas iš videokasetės, videokompaktinės plokštelės, televizijos programos ar transliacijos internete.

1. AR JŪS ŽINOTE, KAD VALSTYBĖ SAUGO MUZIKOS, GARSO, AUDIOVIZUALINIŲ IR VAIZDO ĮRAŠŲ KŪRĖJŲ, ATLIKĖJŲ (ARTISTŲ) IR GAMINTOJŲ TEISES?

1. Taip
2. Ne

2. AŠ JUMS PERSKAITYSIU KELETĄ TEIGINIŲ APIE ĮTEISINTĄ GARSO IR VAIZDO ĮRAŠŲ KOPIJAVIMĄ NAMUOSE. PRAŠAU PASAKYTI SU KURIAIS IŠ JŲ SUTINKATE, O SU KURIAIS NE. ATSAKYMAMS NAUDOKITE 4 BALŲ SKALĘ, KUR 1 REIŠKIA “VISIŠKAI NESUTINKU”, 2 – “NESUTINKU”, 3 – “SUTINKU”, o 4 – “VISIŠKAI SUTINKU”. KORTELĖ NR. XX1

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. ĮSTATYMO TURI BŪTI LEIDŽIAMA NAMUOSE DARYTI TIK VIENĄ FONOGRA-MOS AR AUDIOVIZUALINIO KŪRINIO KOPIJĄ Į TUŠČIĄ LAIKMENĄ IR TIK SAU.	1	2	3	4
2. MUZIKOS KŪRINIŲ, VAIZDO FILMŲ, RADIO IR TELEVIJOS LAIDŲ KŪRĖJAI IR ATLIKĖJAI TURI GAUTI ATLYGĮ UŽ TAI, KAD JŲ KŪRINIUS ŽMONĖS KOPIJUOJA NAMUOSE.	1	2	3	4
3. JEI VALSTYBĖ IŠ VISO DRAUSTŲ DARYTI ĮRAŠŲ KOPIJAS NAMUOSE ASMENI-NIAM NAUDOJIMUI, TAI NESUSTABDYTŲ ŽMONIŲ DARYTI KOPIJAS.	1	2	3	4
4. JEI VALSTYBĖ UŽDRAUSTŲ KOPIJUOTI ĮRAŠUS PER INTERNETĄ, TAI NESU-STABDYTŲ ŽMONIŲ DARYTI TOKIAS KOPIJAS.	1	2	3	4
5. MASINIS ĮRAŠŲ KOPIJAVIMAS NAMUOSE PADARO ŽYMIĄ FINANSINĘ ŽALĄ ĮRAŠŲ AUTORiams IR ATLIKĖJAMS.	1	2	3	4
6. ĮRAŠAI TURI BŪTI PLATINAMI TIK PER TEISĖTUS PREKYBOS TINKLUS, BET NE TURGAVIETĖSE AR PER PRIVAČIUS ASMENIS.	1	2	3	4
7. JEI ĮRAŠŲ AUTORIAI IR ATLIKĖJAI PATIRIA FINANSINĘ ŽALĄ DĖL KOPIJAVIMO NAMUOSE, VALSTYBĖ TURĖTŲ TĄ ŽALĄ ATLYGINTI IŠ SAVO BIUDŽETO LĖŠŲ (IŠ VISŲ MOKESČIŲ MOKĖTOJŲ SURENKAMŲ PINIGŲ).	1	2	3	4
8. JEI ĮRAŠŲ AUTORIAI IR ATLIKĖJAI PATIRIA FINANSINĘ ŽALĄ DĖL KOPIJAVIMO NAMUOSE, VALSTYBĖ TURĖTŲ APMOKĖSTINTI TUŠČIAS LAIKMENAS ĮRA-ŠAMS DARYTI.	1	2	3	4
9. JEI ĮRAŠŲ AUTORIAI IR ATLIKĖJAI PATIRIA FINANSINĘ ŽALĄ DĖL KOPIJAVIMO NAMUOSE, VALSTYBĖ TURĖTŲ APMOKĖSTINTI ĮRANGĄ ĮRAŠŲ KOPIJOMS DA-RYTI.	1	2	3	4
10. JEI ĮRAŠŲ AUTORIAI IR ATLIKĖJAI PATIRIA FINANSINĘ ŽALĄ DĖL KOPIJAVIMO NAMUOSE, VALSTYBĖ TURĖTŲ UŽDRAUSTI KOPIJUOTI ĮRAŠUS NAMUOSE.	1	2	3	4

3. AR JŪS PERKATE MUZIKOS, GARSO ĮRAŠUS? JEI TAIP, GALIMI KELI ATSAKYMAI:

1. Ne

2. Taip, perku juos dideliuose prekybos centruose
3. Taip, perku juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse
4. Taip, perku juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose
5. Taip, perku juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete
6. Taip, perku juos iš privačių asmenų pagal pažintis

4. AR JŪS PERKATE AUDIOVIZUALINIUS, VAIZDO ĮRAŠUS? JEI TAIP, GALIMI KELI ATSAKYMAI:

1. Ne
2. Taip, perku juos dideliuose prekybos centruose
3. Taip, perku juos specialiose muzikos, garso įrašų parduotuvėse
4. Taip, perku juos turgavietėse arba privačios prekybos kioskuose
5. Taip, perku juos iš privačių asmenų pagal skelbimus Internete
6. Taip, perku juos iš privačių asmenų pagal pažintis

5. AR JŪS SKOLINATE, SKOLINATĖS MUZIKOS, GARSO ĮRAŠUS IŠ DRAUGŲ, GIMINIŲ, KAIMYŲ, PAŽĪSTAMŲ?

1. Taip
2. Ne

6. AR JŪS KOPIJUOJATE MUZIKOS, GARSO KŪRINIUS Į TUŠČIAS LAIKMENAS NAMUOSE?

3. Taip
4. Ne

7. AR JŪS KOPIJUOJATE VAIZDO, AUDIOVIZUALINIUS KŪRINIUS Į TUŠČIAS LAIKMENAS NAMUOSE?

1. Taip
2. Ne

8. JEIGU KOPIJUOJATE GARSO ĮRAŠUS, TAI Į KOKIAS LAIKMENAS? GALIMI KELI ATSAKYMAI

1. Į magnetines juostas
2. Į garso kasetes
3. Į kompaktines plokšteles
4. Į kietąjį kompiuterio diską
5. Kita (PARAŠYKITE): _____

9. JEIGU KOPIJUOJATE GARSO ĮRAŠUS, TAI KAIP DAŽNAI? GALIMI KELI ATSAKYMAI

1. bent kartą į dieną
2. bent kartą į savaitę
3. bent kartą į mėnesį
4. bent kartą į metus
5. Kita (PARAŠYKITE): _____

10. JEIGU KOPIJUOJATE VAIZDO AR AUDIOVIZUALINIUS ĮRAŠUS, TAI Į KOKIAS LAIKMENAS? GALIMI KELI ATSAKYMAI

1. Į magnetines juostas
2. Į garso kasetes
3. Į kompaktines plokšteles
4. Į kietąjį kompiuterio diską
5. Kita (PARAŠYKITE): _____

11. JEIGU KOPIJUOJATE MUZIKOS AR GARSO ĮRAŠUS, TAI IŠ KOKIŲ ŠALTINIŲ? GALIMI KELI ATSAKYMAI

1. Iš magnetinės juostos
2. Iš garso kasetės
3. Iš kompaktinės plokštelės
4. Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko
5. Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje
6. Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name
7. Iš Interneto
8. Kita (PARAŠYKITE): _____

12. JEIGU KOPIJUOJATE AUDIOVIZUALINIUS AR VAIZDO ĮRAŠUS, TAI IŠ KOKIŲ ŠALTINIŲ? GALIMI KELI ATSAKYMAI

1. Iš magnetinės juostos
2. Iš garso kasetės
3. Iš kompaktinės plokštelės
4. Iš kilnojamo kietojo kompiuterių disko
5. Iš vidinio kompiuterių tinklo darbovietėje
6. Iš vidinio kompiuterių tinklo daugiabučiame name
7. Iš Interneto
8. Kita (PARAŠYKITE): _____

13. JEIGU KOPIJUOJATE GARSO AR VAIZDO ĮRAŠUS, KOKIAM TIKSLUI TAI DAŽNIAUSIAI DAROTE? GALIMI KELI ATSAKYMAI

1. klausytis ar žiūrėti įrašą vienam
2. rodyti/groti įrašo kopiją šeimai/draugams
3. dovanoti įrašo kopiją šeimai/draugams
4. išmainyti įrašo kopiją į kitą įrašą ar kopiją
5. parduoti įrašo kopiją, siekiant gauti pajamų
6. Kita (PARAŠYKITE): _____

14. JEIGU KOPIJUOJATE MUZIKOS, GARSO ĮRAŠUS, AR JŪS PASIDOMITE TUO, YRA ŠIS ĮRAŠAS SAUGOMAS VALSTYBĖS, AR NE?

1. Taip
2. Ne

15. JEIGU KOPIJUOJATE AUDIOVIZUALINIUS, VAIZDO ĮRAŠUS, AR JŪS PASIDOMITE TUO, YRA ŠIS ĮRAŠAS SAUGOMAS VALSTYBĖS, AR NE?

3. Taip
4. Ne

16. JŪSŲ MANYMU, JEI VALSTYBĖ APMOKĖSTINTŲ TUŠČIAS LAIKMENAS ĮRAŠAMS DARYTI IR TAI KELIAIS PROCENTAIS PAKELTŲ JŲ KAINĄ, TAI:

1. Nesustabdytų žmones daryti tiek pat įrašų kopijų.
2. Paskatintų žmones daryti daugiau kopijų.
3. Priverstų žmones daryti mažiau kopijų.
4. Atgrasintų žmones nuo kopijų darymo.

VII. Antra dalis – ekonominė analizė

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 str., Kultūros ministerija parengė Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramoje įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais mokėjimo tvarkos projektą, kurį teiks svarstyti Vyriausybei.

Remiantis projektu, atlyginimas bus mokamas autoriams, atlikėjams, audiovizualinių kūrinių bei fonogramų gamintojams ir jų turėtų teisių paveldėtojams už fiziniams asmenims suteiktą galimybę kūrinius ir gretutinių teisių objektus atgaminti asmeniniais tikslais be teisių subjektų leidimo. Ši atlyginimą mokės tuščių garso ir audiovizualinių laikmenų importuotojai ir gamintojai.

Atlyginimas sudarys 6 procentus garso ir audiovizualinės laikmenos didmeninės pardavimo kainos. Importuotojai ir gamintojai turės mokėti atlyginimą autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijai, kuri jį paskirstys kitoms kolektyvinio administravimo asociacijoms, atstovaujančioms atitinkamus teisių subjektus.

Nuo laikmenų, skirtų eksportui, profesinėms reikmėms ir žmonių su klausos ar regos negalia reikmėms, nereiks mokėti atlyginimo. Projekte siūloma, kad asmenys, kurie eksportuos ar įsigis profesinėms reikmėms ar žmonių su klausos ar regos negalia reikmėms turės teisę susigrąžinti šį atlyginimą, kurį pirkdami laikmeną sumokėjo.

A. Audiovizualinių laikmenų kategorijos

Studijai aktualios audiovizualinės laikmenos, į kurias fiziniai asmenys gali įsirašyti audio ar video informaciją. Siekiant įvertinti projekto poveikį, svarbu išsiaiškinti kokio tipo ir kokiais mastais laikmenos yra naudojamos:

Įrašomos garso laikmenos:

- „MC“, „CC“ – „Compact Cassette“ – garso įrašų kasetė,
- „DAT“ – „Digital Audio Tape“ – skaitmeninė garso įrašų kasetė,
- „MD“ – „Mini Disc“ – minidiskas,
- „Micro Cassette“ – mažytės audio kasetės, pagrindinai naudojamos balso įrašą darančiuose buitiniuose prietaisuose (diktofonai, telefoniniai atsakikliai ir pan.),
- „CD“ – „Compact Disk“ – kompaktinis diskas,
- „DVD“ - DVD-A diskai,
- Kitos skaitmeninės laikmenos – įvairūs kompiuteriniai diskai bei informacijos kaupikliai (HD - „kietieji“ diskai, magneto-optiniai, atminties kortelės (CF, Memory Stick, MMC ir pan.), FD – „diskeliai“, bei kiti (išskyrus CD ir DVD)).

Įrašomos vaizdo laikmenos:

- „VHS“, „Mini VHS“ – vaizdo įrašų kasetė,
- „Hi8“ bei „Digital 8“ – vaizdo įrašų kasetės,
- „CD“ – „Compact Disk“ – kompaktinis diskas,
- „DVD“ - įvairaus formato DVD diskai,
- „Betacam“ bei kitos specifinės pagrindinai televizijos naudojamos kasetės,
- Kitos skaitmeninės laikmenos – įvairūs kompiuteriniai diskai bei informacijos kaupikliai (HD - „kietieji“ diskai, magneto-optiniai, atminties kortelės (CF, Memory Stick, MMC ir pan.), FD – „diskeliai“, bei kiti (išskyrus CD ir DVD)).

Aukščiau išvardintos laikmenos naudojamos analoginiam ar skaitmeniniam garso ir/ar vaizdo įrašui padaryti specialia garsą ir/ar vaizdą įrašiančia įranga.

B. Audiovizualinių laikmenų paplitimas pagal kategorijas

Studijai aktualios tik kelios laikmenų kategorijos, nes didelė dalis išvardintųjų yra pakankamai specifinės bei nenaudojamos (arba naudojamos labai mažais mastais butyje).

Specifinės arba mažai naudojamos įrašomos garso laikmenos:

- „DAT“ kasetės naudojamos aukštos kokybės bei didelio tikslumo reikalaujantiems įrašams daryti. Šį standartą naudoja įrašų bei panašaus pobūdžio kompanijos. Butyje paplitimas minimalus – įrangos brangumas bei pigesnių alternatyvų buvimas – pagrindiniai du šį aspektą sąlygojantys faktoriai;
- Kaip jau minėta, „Micro Cassette“ pagrindinai naudojamos balso įrašą darančiuose buitiniuose prietaisuose ir tik labai brangi įranga savo įrašo kokybe gali prilygti vidutiniškiems įrašams į labiausiai paplitusias MC. Kokybiškesnis garso atkūrimas iš šių laikmenų taip pat reikalauja brangios įrangos, tad dėl šių priežasčių šios kategorijos laikmenos muzikiniams įrašams praktiškai nėra naudojamos;
- Kitos skaitmeninės laikmenos kelia prieštaravimus – didžioji dalis jų yra skirta bet kokio tipo informacijai saugoti, tad teoriškai yra tinkamos muzikinių ar vaizdo įrašų kopijavimui bei saugojimui. Vienintelis ribojantis faktorius – laikmenos dydis:
  - pavyzdžiui FD talpina iki 1,44 Mb informacijos (Super High Density FD – 2,88Mb), kas atitiktų 1-ą apie 2 minučių trukmės labai prastos išsaugojimo kokybės kūrinių (SHDFD – 4 min.), tad šis faktorius daro šią laikmeną nepriimtina audiovizualinių kūrinių saugojimui;
  - dauguma kitų įvairaus formato kompiuterinių diskų bei informacijos kaupiklių (išskyrus CD ir DVD) tinka nagrinėjimų objekto įrašams, tačiau dėl savo kainos, pernešimo komplikotumo ar nuskaitymo įrangos retumo naudojami audiovizualinių kūrinių saugojimui tik pavieniais (išskirtiniais) atvejais.

Specifinės arba mažai naudojamos įrašomos vaizdo laikmenos:

- „Mini VHS“ – mažosios vaizdo įrašų kasetės, naudotinos (su specialiu prietaisu) su kol kas labiausiai paplitusia vaizdo atkūrimo technika (VHS kasečių grotuvais). Dėl poreikio specialiam pritaikymo įtaisui ir mažesnės trukmės, ženkliai nusileidžia naudojimui patogumu bei paplitimu kitų nei asmeninių vaizdo įrašų saugojimo mastais;
- „Hi8“ bei „Digital 8“ – situacija analogiška „Mini VHS“, tačiau čia yra dar du „populiarumą“ mažinantys faktoriai – aukšta laikmenų kaina bei brangi atkūrimo aparatūra;
- „Betacam“ bei kitos specifinės pagrindinai televizijos naudojamos kasetės yra kelis kartus brangesnės nei VHS bei atkurianti aparatūra yra retenybė butyje;
- Kitos skaitmeninės laikmenos yra skirtos bet kokio tipo informacijai saugoti, tad teoriškai yra tinkamos muzikinių ar vaizdo įrašų kopijavimui bei saugojimui. Vėl aktualus faktorius – laikmenos dydis:
  - FD (bei Super High Density FD) talpina nepaprastai trumpą bei nekokybišką kūrinių, tad praktiškai šios laikmenos vaizdo kūrinių saugojimui yra nepriimtinos;
  - dauguma kitų įvairaus formato kompiuterinių diskų bei informacijos kaupiklių (išskyrus CD ir DVD) tinka vaizdo įrašams, tačiau vėlgi dėl savo kainos, pernešimo komplikotumo ar nuskaitymo įrangos retumo naudojami audiovizualinių kūrinių saugojimui tik pavieniais (išskirtiniais) atvejais.)).

C. Tyrimui aktualios laikmenų kategorijos

Manome, jog tyrimui aktualiausios šios įrašomos garso laikmenos:

- Garso:
  - „MC“, „CC“ – „Compact Cassette“ – garso įrašų kasetė,
  - „MD“ – „Mini Disc“ – minidiskas,
  - „CD“ – „Compact Disk“ – kompaktinis diskas,
  - „DVD“ - DVD-A diskai,
  - „HDD“ – „kietieji“ kompiuterių diskai.

- Vaizdo:
  - „VHS“ – vaizdo įrašų kasetė,
  - „CD“ – „Compact Disk“ – kompaktinis diskas,
  - „DVD“ - įvairaus formato DVD diskai,
  - „HDD“ – „kietieji“ kompiuterių diskai.

Remiantis BEVI atliktu laikmenas „gaminančių“ (t.y. kuriančių vartotojams skirtą galutinį produktą) organizacijų apklausa, 2002-aisiais metais Lietuvos rinkoje garso ir vaizdo laikmenų pasiskirstymas buvo artimas:

Lentelė 1: Laikmenų pasiskirstymas pagal tipus

Laikmena	Pagal vienetus	Pagal kainą
CD laikmenos	47%	31%
DVD laikmenos	4%	13%
VHS	18%	33%
MC	31%	23%

Šaltinis: BEVI apklausos duomenys, 2003. Paskaičiavimai remiasi vienetais arba didmeninėmis kainomis

D. Ekonominiai paskaičiavimai

1. Supaprastinta 2002-ųjų metų importo analizė

Remiantis LR statistikos departamento duomenimis, 2002-aisiais metais į Lietuvos Respubliką buvo įvežta įrašomųjų laikmenų už beveik 12 milijonų litų, tuo tarpu eksportas sudarė beveik 3,5 mln. Lt.:

Lentelė 2: Laikmenų į Lietuvą importas – eksportas 2002-aisiais metais

2002m. (01.01-12.31)		Eksportas		Importas	
		Kiekis, tonos	Vertė, tūkst. Lt	Kiekis, Tonos	Vertė, tūkst. Lt
852311000	NMB	102285	251,5	316443	834,5
852312000	NMB	10	1,3	7194	265,1
852313000	NMB	342569	1794,7	478833	4474,6
852320100	NMB	21752	49,9	18978	276,7
852390000	NMB	1258780	1343	5856866	6066,1
Iš viso			3 440,3		11 917

Šaltinis: LR statistikos departamentas, 2003. Didmeninėmis kainomis, be PVM

Aukščiau pateikti skaičiavimai neįtraukia „kietųjų diskų“, tad atsižvelgiant ir į šią kategoriją, 2002-ųjų metų rezultatai turi būti artimi sekantiems skaičiams:

Lentelė 3: , 2002-ųjų metų importo – eksporto iš Lietuvos rezultatai, įskaitant HDD

Kategorija	Importas	Eksportas	Pardavimai LR*	Gautini 6%
Įrašomos priemonės	11.917.000	3.440.300	8.476.700 Lt	508.602 Lt
HDD	36.000.000	0	36.000.000 Lt	2.160.000 Lt
Viso			44.477.000 Lt	2.668.620 Lt

Šaltiniai: LR statistikos departamentas, gamintojų skelbiama, prekybos tinklų informacija, pranešimai spaudoje, apklausų rezultatai, 2003

* Didmeninėmis kainomis, be PVM

Šio įstatymo pakeitimo rezultate turėtų būti surenkama nuo 2,1 iki 2,7 mln. litų. Atsižvelgiant į garso ir vaizdo įrašų leidybą bei laikmenų panaudojimą profesinėms reikmėms Lietuvoje, gautina suma turėtų būti 2 - 2,5 mln. litų ribose.

Biudžeto kino rėmimo programoms tektų nuo 500 iki 525 tūkstančių litų (25 procentai surinktos atlyginimo sumos nuo audiovizualinių laikmenų).

Pakankamai sunku įvertinti neapskaitomąją laikmenų importo („šešėlinė“ ekonomika) dalį – spėjimai pateikiami labai grubūs ir į atskiras kategorijas tiksliau nėra skaidomi. Visai neseniai (2000-2001-aisiais metais) buvo teigiama, kad šešėlinė ekonomika Lietuvoje gali siekti vos ne 50%, tačiau viešai pripažįstama, jog šešėlis ženkliai mažėja. Kitas tokių spėjimų aspektas – žymiai sudėtingiau sukontroliuoti paslaugų sektorių, nes jo produktas yra sunkiau apskaitomas, tuo tarpu pre-

kių šešėliniame sektoriuje daugiau vyrauja masinio naudojimo ar dideliais akcizais apmokestinamos prekės, į kurių grupę tuščios laikmenos nelabai papuola. Kiek kitokia situacija su nelegaliais autoriniais įrašais („piratine“ audio-video produkcija) – čia dar pernai mėštai buvo labai liūdinantys, tačiau šio sektorių įstatymo pakeitimas tiesiogiai neįtakoja.

2. 2003-ųjų metų prognozė

Remiantis 2002-ųjų metų duomenimis bei Lietuvos Respublikos IT rinkos augimo tempais, pakankamai realu manyti, jog kietųjų diskų pardavimai išaugs bent 25%, tuo tarpu įrašomųjų priemonių naudojimo struktūra turėtų kisti diskinių priemonių naudai, mažėjant juostinių priemonių naudojimui, tad bendras pardavimų augimas bus ne mažesnis nei 10%:

Lentelė 4: Pardavimų Lietuvoje 2003-aisiais metais prognozė

Kategorija	Pardavimai LR*	Gautini 6%
Įrašomos priemonės	9.324.370	559.462 Lt
HDD	45.000.000	2.700.000 Lt
Viso	54.324.370	3.259.462 Lt

Šaltiniai: LR statistikos departamentas, gamintojų skelbiama, prekybos tinklų informacija, pranešimai spaudoje, apklausų rezultatai, 2003

3. Garso ir vaizdo laikmenų gamyba Lietuvoje

Globaliu mastu garso ir vaizdo laikmenų gamybą Lietuvoje gan paprasta įvertinti - skaičiai labai maži, tenkantys pagrindinai juostelėms, nes pagal oficialią statistiką, Lietuvoje nepagaminama nei viena CD ar DVD laikmena - kompanijos "gamintojai" importuoja žaliavas (pas mus vykstanti procesą galėtume pavadinti "surinkimu"), kurias muitine jau skaičiuoja kaip CD, CD-R ar DVD.

4. Garso ir vaizdo įrašų leidyba bei panaudojimas profesinėms reikmėms Lietuvoje

Remiantis apklausų duomenimis, transliuojančios organizacijos vaizdo ir garso įrašus daro naudojant specifines tam tikslui skirtas laikmenas, kurios nėra plačiai paplitusios buitiniame (fizinių asmenų) naudojime. Neženkli dalis įrašų daroma ir su buitine technika, tačiau šie mastai neviršija 5% visų panaudojamų laikmenų.

Klausos ir regos neįgaliųjų organizacijos negali pasigirti gera materialine padėtimi, kas sąlygoja įrangos bei laikmenų panaudojimo ribotumą.

Tiksliai apskaičiuoti šį aspektą yra labai sudėtinga, nes neįgaliųjų organizacijos į tokį užklausimą atsako praktiškai nenaudojančios, o televizijos negali pateikti net grubių duomenų, nes didžioji laikmenų dalis pateikiama laidų kūrėjų, kurie dirba visiškai nepriklausomai.

Įšvada: Remiantis ekspertų teigimu, garso ir vaizdo įrašų leidyba bei laikmenų panaudojimas profesinėms reikmėms Lietuvoje neviršija 5-8% plačiausiai paplitusių laikmenų panaudojimo.

E. Įstatymo pakeitimo įgyvendinimo finansavimo šaltiniai

Manome, jog atlyginimo už kūrinį atgaminimo asmeniniais tikslais mokėjimo tvarkos įgyvendinimo viešojo administravimo kaštai turėtų susidėti iš dviejų komponentų:

- Įgyvendinimo sistemos sukūrimas, bei
- Kasmetiniai įgyvendinimo kaštai.

Sistemos sukūrimas pareikalaus nuo 50 iki 100 tūkstančių litų: įstatyminio akto parengimas, studijos, apskaitos sistemų sukūrimas, darbo instrukcijų parengimas, visuomenės bei atsakingų vykdytojų informavimas bei konsultacijos.

Kasmetiniai įgyvendinimo kaštai turėtų būti gerokai mažesni – juos sudarys papildomos administruojančių įstaigų darbuotojų darbo valandos. Tam tikslui įgyvendinti turėtų užtekti nuo 36 iki 72 tūkstančių litų per metus.

Turės būti stiprinami tik su tuo susijusių valstybės tarnautojų administraciniai gebėjimai. Manytina, jog užteks dviejų - trijų pastoviai dirbančių specialistų, kurie užtikrintų kolektyvinio administravimo asociacijų, surenkančių šį atlyginimą, priežiūrą.

Lietuvos Respublikos muitinė turės užtikrinti neapmokestinamų laikmenų į LR teritoriją nepatekimą. Specialus muitinės tarnautojų ir pareigūnų mokymas neturėtų būti reikalingas, nes jie turės užtikrinti teisingą atsakingų asmenų ar organizacijų informavimą.

Lentelė 5: Lietuvos statistikos departamentas: Eksportas, importas pagal KPN prekes 2002

Prekė Kiekis*,	Mat. Vertė, vnt. tonos	Eksportas		Importas		Prekė	Mat. vnt.	Eksportas		Importas
		Kiekis*, tonos	Vertė, tūkst. Lt	Kiekis*, tonos	Vertė, tūkst. Lt			Kiekis*, tonos	Vertė, tūkst. Lt	
2002m.										
Iš viso			3440,3		11917,0					
852311000	NMB	102285,0	251,5	316443,0	834,5					
852312000	NMB	10,0	1,3	7194,0	265,1					
852313000	NMB	342569,0	1794,7	478833,0	4474,6					
852320100	NMB	21752,0	49,9	18978,0	276,7					
852390000	NMB	1258780,0	1343,0	5856866,0	6066,1					

* Prekės kiekis matuojamas tonomis, jeigu nenurodytas kitas matavimo vienetas

IV. Trečia dalis – teisinė/administracinė analizė

A. Kaip pasiūlytas atlyginimo už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais mechanizmas atitinka Lietuvos Respublikos teisinės sistemos modeliui?

(Ekspertas: doc. dr. Vytautas Mizaras)

2003 m. kovo 5 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – ATGTI) 20 straipsnyje numatytas vienas iš autorių teisių apribojimų – leidimas be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, atgaminti ne daugiau kaip vieną išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra vienkartinis veiksmas. Valstybės, numatydamos autorių teisių ir gretutinių teisių apribojimus, turi laikytis tarptautinių sutarčių nuostatų, nustatančių tam tikras sąlygas, tik kurioms esant galimi šių teisių apribojimai. 1886 m. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos¹ 9 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad Sąjungos šalių įstatymai gali suteikti teisę atskirais specialiais atvejais leisti atgaminti tokius kūrinius su sąlyga, kad šis atgaminimas neprieštarautų įprastiniam kūrinio panaudojimui ir nepažeistų teisėtų autoriaus interesų. Šios nustatytos sąlygos vadinamos „trijų pakopų testu“ (angl. *“Three-Step-Test”*). Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS sutarties)² 13 straipsnyje „trijų pakopų testas“ taikomas ne tik turinių teisių į kūrinius, kaip autorių teisių objektus, bet ir gretutinių teisių į šių teisių objektus atžvilgiu³, taip pat ne tik atgaminimo teisės, bet ir kitų turtinių teisių atžvilgiu. 1996 m. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutarties 10 straipsnyje ir 1996 m. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutarties 16 straipsnyje taip pat įtvirtintas „trijų pakopų testas“. Labai aiškiai šis principas įtvirtintas ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje harmonizavimo (toliau – Informacinės visuomenės direktyva) 5 straipsnio 5 dalyje, kurioje numatyta, kad direktyvos 5 straipsnio 1-4 dalyse nustatytos išimties ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisių turėtojų interesų. Taigi, valstybių nustatyti apribojimai ir išimties turi būti taikomos tik **nustatytais specialiais atvejais**, kuriems esant kūrinio atgaminimas **neprieštarautų įprastiniam kūrinio panaudojimui**, o taip pat **turi nepažeisti teisėtų autoriaus interesų**. Kiekvienu atveju, numatant tam tikrus autoriaus teisių ar gretutinių teisių apribojimus, būtina tikrinti, ar apribojimas tenkins (tenkina) „trijų pakopų testo“ sąlygas.

Reiktų apibūdinti kiekvieną iš „trijų pakopų testo“ sąlygų.

¹ Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-988. Prie Berno konvencijos Lietuvos Respublika prisijungė 1994 m. liepos 29 d., konvencija ratifikuota 1996 m. gegužės 28 d.

² TRIPS sutartis yra IC Priedas prie 1994 m. balandžio 15 d. Sutarties dėl Pasaulio Prekybos Organizacijos įsteigimo (Valstybės žinios, 2001, Nr. 32-1060).

³ „Trijų pakopų testo“ taikymo srities praplėtimas yra visiškai suprantamas, kadangi 1886 m. Berno konvencija buvo skirta tik autorių teisių objektų apsaugai, o gretutinių teisių apsauga primą kartą tarptautiniu mastu buvo reglamentuota tik 1961 m. Romos konvencijoje dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuotojų organizacijų apsaugos. TRIPS sutarties taikymo sritis apima ir autorių teises, ir gretutines teises.

Visų pirma, kaip minėta, nustatyti turi būti tam tikri specialūs atvejai, kuriems esant leidžiami apribojimai. Išimtys turi būti tiksliai apibrėžtos ir siaurai ribotos savo apimtimi ir taikymu. ATGTĮ 19 straipsnyje numatyta, kad apriboti turtines teises leidžiama tik specialiais įstatymo numatytais atvejais. Tokie atvejai nustatyti ATGTĮ 20 ir 58 straipsniuose.

Antra, kūrinio ar gretutinių teisių objekto atgaminimas neturi prieštarauti įprastiniam kūrinio ar gretutinių teisių objekto naudojimui. Bendriausia prasme ši sąlyga suprantama taip, kad nustatytas apribojimas (nustatyta išimtis) pradeda ekonomiškai rungtyniauti su teisių turėtojų teise įprastai gauti ekonominę naudą iš šios teisės į kūrinį. Jeigu kūrinio ar gretutinių teisių objekto atgaminimas prieštarauja įprastiniam kūrinio naudojimui, tokia išimtis apskritai uždraudžiama.

Trečia, turtinių teisių apribojimai neturi nepagrįstai pažeisti teisėtų autoriaus, kito autoriaus teisių turėtojo ar gretutinių teisių subjekto interesų. Kalbant apie trečiąją sąlygą, reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad nebūtina nustatinėti, padaryta žala ar ne. Kiekvienu atveju, savaime aišku, kad visada yra daroma žala, kai daroma kopija⁴. Pasak Pasaulio prekybos organizacijos ginčų sprendimo teismo, pažeidimas pasiekia nepagrįstumo lygį, kai išimtis sukelia ar gali sukelti nepagrįstą pajamų praradimą teisių subjektui. Pažeidimas gali būti toleruojamas, jeigu numatyta už tai kokia nors kompensacija. Tarptautiniame tarpvalstybiniame susitikime, surengtame tarptautinių organizacijų, tokių kaip Pasaulinė darbo organizacija, UNESCO ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacija, 1977 m. Ženevoje susirinkusi darbo grupė išreiškė nuomonę, kad kūrinio atgaminimas asmeniniais tikslais, remiantis Berno konvencijos 9 straipsnio 2 dalimi, nėra automatiškai teisėtas; jis turi atitikti šiame straipsnyje numatytas sąlygas. Kadangi teisių turėtojai neturi efektyvių galimybių pasinaudoti savo išimtinę atgaminimo teise, vienintelis šios problemos sprendimas yra nustatyti visuotinę kompensaciją autoriams ir jų teisių perėmėjams. Buvo pripažinta, kad kopijavimas asmeniniais tikslais pažeidžia ne tik autorių, bet ir gretutinių teisių turėtojų interesus, bei nustatyti apmokestinimo principai, parengti tam tikri teisės aktų projektai, numatantys atitinkamas nuostatas, reglamentuojančias kopijavimą asmeniniais tikslais ir kompensavimo mechanizmą (pavyzdžiui, buvo parengtas Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Modelinis įstatymas autorių teisių srityje (WIPO dokumentas CE/MPC//2-II, 22 ir 54 d). 1977 m. darbo grupės priimta išvada atsispindi ir 1978 m. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos užsakytame ir išleistame Berno konvencijos komentare. Atsižvelgiant į Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinų apsaugos 9 straipsnio 2 dalies komentarą, kai pažeidimas yra žymus ir teisių turėtojo pajamos gali smarkiai nukentėti, įstatymas turi numatyti kokią nors kompensaciją – taikoma taip vadinama privalomos (įstatyminės) licencijos su atitinkamu atlygiu sistema⁵.

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje harmonizavimo 5 straipsnio 2 dalies (b) punkte numatyta, kad valstybė narė gali numatyti atgaminimo asmeniniam panaudojimui išimtį, tačiau numatant teisių turėtojams teisingą kompensaciją, priklausomą nuo techninių priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūrinui ar objektui. Kai techninės priemonės yra naudojamos ir užkerta kelią atgaminti saugomą kūrinį ar kitą objektą, naudotojas moka tam tikrą atlyginimą, tokiu atveju gali būti ir nenumatytas atlyginimas teisių turėtojams tam, kad nebūtų mokama dvigubai už

⁴ Išsamiau žr. *Claude Masouyé*. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinų apsaugos komentaras (vertimas iš anglų kalbos). Vilnius, 2001, p. 60.

⁵ Žr. *ibidem*.

ta patį atgaminimo veiksmą⁶. Informacinės visuomenės direktyva numato valstybėms narėms dvi alternatyvas: arba numatyti tokį apribojimą kartu numatant teisingą kompensaciją, arba visai nenumatyti tokio apribojimo.

ATGTĮ 20 straipsnis parengtas, įgyvendinant 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje harmonizavimo 5 straipsnį. Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punkte numatyta, kaip minėta, kad valstybės narės atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus, kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniiui ar objektui. Taigi, Lietuva, numatydama kūrinio ar gretutinių teisių objekto atgaminimo teisės apribojimą, pasirinko taip vadinamąją privalomos (įstatyminės) licencijos su atitinkamu atlygiu sistemą. Asmeninio atgaminimo apribojimas buvo numatytas ir 1964 m. Civiliniame kodekse, ir 1999 m. gegužės 18 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme, tačiau nebuvo numatytas joks kompensacijos mechanizmas – buvo galima pasidaryti kopiją be teisių turėtojo leidimo ir nemokant atlyginimo. Visai nenumatyti tokio apribojimo būtų neprotinga, nes tada kiekvieną kartą darant garso ar video įrašą asmeniniais tikslais reikėtų gauti teisių turėtojo leidimą. Todėl atsižvelgiant į tai, kad jau daugelį metų tokiu apribojimu visuomenė Lietuvoje naudojosi, visiškai pagrįsta įstatymų leidėjo pozicija, kad galimybė atgaminti kūrinį asmeniniais tikslais ir toliau egzistuoti, tačiau numatant teisių turėtojams atitinkamą kompensaciją. Nenumačius kompensacijos, kaip anksčiau buvo minėta, būtų pažeisti teisių turėtojų interesai.

ATGTĮ 20 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas kompensacinis mechanizmas, kuris bus taikomas atgaminant asmeniniais tikslais audiovizualinį kūrinį ar fonogramoje įrašytą kūrinį. ATGTĮ 20 straipsnio 3 dalyje numatyta teisė, atgaminant audiovizualinį kūrinį ar fonogramoje įrašytą kūrinį, gauti tam tikrą atlyginimą, kuris nustatomas procentais nuo asmeniniam atgaminimui skirtų tuščių garso ir audiovizualinių laikmenų (išskyrus laikmenas, skirtas eksportui, profesionalioms reikmėms ir žmonių, turinčių klausos ar regos negalią, reikmėms) didmeninio pardavimo kainos. Šią teisę turi kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas kartu su atlikėjais ir audiovizualinių kūrinių bei fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais. Įstatymų leidėjas, numatydamas minėtiems subjektams teisę gauti atlyginimą, vadovavosi iš esmės visuotinai pripažįstamu principu, kad autoriai dėl autorinės teisės socialinio tamprumo turi prisiimti sau ir tam tikrus jų teisių apribojimus, tačiau šie nebūtinai turi būti nustatomi neatlygintinai. Kitaip tariant, įstatymų leidėjas siekė proporcingumo principo įgyvendinimo. Proporcingumo principo įgyvendinimas pasireiškia tokiais pagrindiniais aspektais: pirma, siekiama tenkinti vartotojų interesus naudotis autorių teisių bei gretutinių teisių subjektų kūrybiniais rezultatais; antra, siekiama derinti vartotojų interesus naudotis kūrybos rezultatais ir tų rezultatų teisių turėtojų interesus, kad nepagrįstai jų nepažeisti.

Uždraudus kūriniių ar gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais be teisių turėtojų leidimo (nenumačius tokio apribojimo), efektas būtų neigiamas dėl to, kad:

pirma, būtų nukrypta nuo jau iki šiol valstybėje egzistavusios sistemos;

⁶ *Silke von Lewinski*. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo komentaras, Vilnius, 2001, p. 16; *Europäisches Urheberrecht*. Kommentar (hrsg. von *Michel M. Walter*). Wien, New York: Springer-Verlag, 2001, p. 1063.

antra, esant šiuolaikinėms išvystytoms atgaminimo technologijoms, teisių turėtojai (įskaitant ir jų teises administruojančias organizacijas) absoliučiai būtų nepajėgūs kontroliuoti atgaminimo teisės įgyvendinimo, t. y. būtų neįmanoma ne tik kontroliuoti teisės įgyvendinimą gaunant leidimus, bet būtų sudėtinga nustatyti ir šios teisės pažeidimus. Vadinasi, teisių turėtojai dėl to, kad jie nepajėgūs įgyvendinti teisės, patirtų nepagrįstai didelę žalą. Kad žala būtų padaryta, rodo ir atliktas sociologinis tyrimas. Tarkim, teiginiui “Jei valstybė iš viso draustų daryti įrašų kopijas namuose asmeniniam naudojimui, tai nesustabdytų žmonių daryti kopijas” visiškai pritarė 44,1 proc. respondentų ir 36,1 proc. labiau pritarė, nei nepritarė, o teiginį “Jei valstybė uždraustų kopijuoti įrašus per internetą, tai nesustabdytų žmonių daryti tokias kopijas” visiškai pritarė 38,7 proc. respondentų ir labiau pritarė, nei nepritarė – 39,2 proc. ;

trečia, gali nukentėti vartotojų (visuomenės) interesas.

ATGTĮ 20 straipsnio 3 dalyje apmokestinimo objektas yra tuščia garso ir audiovizualinė laikmena. Tačiau yra taikomos tam tikros išimties, kurių sąrašas yra baigtinis. Neapmokestinamos tuščios garso ir audiovizualinė laikmenos, skirtos:

- 1) eksportui – t.y. kai garso ir audiovizualinės laikmenos nebus naudojama įrašams Lietuvos teritorijoje;
- 2) profesionaliam įrašinėjimui (pavyzdžiui, komercinė atgaminimo įranga, skirta garso ar audiovizualinių įrašų tiražavimui, kuria naudojasi įrašų kompanijos, taip pat naudojamas profesionalų studijos kasetės ir kitas laikmenos (mikrokasetės naudojamos diktavimo mašinose ir kt.). Profesionalūs naudotojai gali būti fonogramų gamintojai, tiražuotojai, įrašų ir video studijos, transliuojančios organizacijos;
- 3) žmonių su klausos ar regos negalia reikmėms – tai turi būti suprantama kaip žmonių su klausos ar regos negalia organizacijų profesinėms reikmėms. Šia nuostata remiantis, žmogus, turintis šią negalią, negali prašyti sumažinti parduodamos laikmenos ar įrangos kainos atlyginimo, skirto teisių turėtojams, dydžiu. Šią išimtį galės prašyti taikyti gamintojas, kuris daro knygos kopiją į audio kasetę, kurią paprastai daro su pagalba tokias kasetes tiražuojančio įrenginio.

Atlyginimo dydį, jo paskirstymo ir išmokėjimo sąlygas nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1106 patvirtinta Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarka⁷.

⁷ Valstybės žinios, 2003, Nr. 84-3847.

B. Kaip vykdomi valstybės tarptautiniai įsipareigojimai ir integracijos į ES įsipareigojimai, susiję su autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga informacinėje visuomenėje?

(Ekspertas dr. Mindaugas Kiškis)

Šiuo metu galiojantis 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas yra priimtas vykdant Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus bei integracijos į ES įsipareigojimus. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos narystę Pasaulio Prekybos Organizacijoje ir visišką integraciją į ES, 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas buvo peržiūrėtas, ir 2003 m. kovo 5 d. priimta nauja įstatymo redakcija, kurios dėka Lietuva tapo pirmąją Rytų ir Vidurio Europos valstybe, įgyvendinusia naujausią ES direktyvą 2001/29/EB dėl kai kurių autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje.

Lietuvos Respublika šiuo metu yra pasirašiusi ir ratifikavusi visas pagrindines tarptautines konvencijas, reglamentuojančias autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, tarp jų – Berno konvenciją dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. Paryžiaus redakcija) nuo 1994 m. gruodžio 14 d.⁸, Romos konvenciją dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos⁹, Ženevos konvenciją dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo¹⁰. 2000 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos Respublika taip pat ratifikavo PINO atlikimų ir fonogramų sutartį, o 2001 m. kovo 13 d. PINO autorių teisių sutartį. Nuo 2001 m. gegužės 31 d. Lietuvoje taip pat įsigaliojo Pasaulio prekybos organizacijos Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje (TRIPS) (ratifikuota 2001 m. balandžio 24 d.).

Galiojantis Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (galiojantis nuo 2003 m. kovo 5 d.) yra suderintas su visomis Europos Sąjungos direktyvomis, susijusiomis su autorių teisių ir gretutinių teisių reglamentavimu, tarp jų:

1) 1991 m. gegužės 14 d. Tarybos direktyva 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos su pakeitimais, padarytais 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo;

2) 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje su pakeitimais, padarytais 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo;

⁸ Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-988.

⁹ Valstybės žinios, 1999, Nr. 11-249.

¹⁰ Valstybės žinios, 1999, Nr. 82-2416.

3) 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam retransliavimui, koordinavimo;

4) 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo su pakeitimais, padarytais 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo;

5) 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos;

6) 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl kai kurių autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje.

Per pastaruosius kelis metus Lietuvoje padėti pakankamai modernios norminės bazės, galinčios užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių reglamentavimą ir įgyvendinimą, pamatai, iš esmės vykdomi Lietuvos Respublikos įsipareigojimai tarptautinei bendrijai ir ES, tačiau pažymėtina, kad esamas tarptautinių ir ES nuostatų įgyvendinimas nėra tobulas, ne visuomet užtikrina nacionalinius Lietuvos interesus – Lietuvos visuomenės ir ūkio interesus.

Atitikimo Lietuvos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams požiūriu, atskirai pažymėtinos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 72 straipsnio nuostatos steigiančios ir reglamentuojančios Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių tarybą. Ši Taryba atlieka reikšmingą vaidmenį atlyginimo už kūrinį ir kitų objektų atgaminimą asmeniniais tikslais sistemoje, kadangi ji atlieka ginčų sprendimo, ekspertinę, tarpininkavimo ir kitas funkcijas tarp atlyginimo už kūrinį ir kitų objektų atgaminimą asmeniniais tikslais mokėtojų ir už šio atlyginimo surinkimą atsakingos kolektyvinio administravimo asociacijos.

Pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 72 straipsnio 2 dalies nuostatas Taryba susideda iš 14 narių: 3 narius skiria Meno kūrėjų asociacija, 4 narius – kolektyvinio teisių administravimo asociacijos, 4 narius – kūrinį ir gretutinių teisių objektų naudotojų asociacijos, 2 narius – kompiuterių programų gamintojų ir platintojų bei duomenų bazių gamintojų asociacijos ir 1 narį – Vyriausybės įgaliota institucija. Tarybos nariais gali būti mokslininkai ir kiti autorių teisių bei gretutinių teisių specialistai.

Tokia Tarybos sudėtis yra nepagrįsta ir nedemokratiška, kadangi taryboje turėtų būti pariteto pagrindais atstovaujami tiek autorių ir gretutinių teisių naudotojų bei visuomenės, tiek autorių ir gretutinių teisių turėtojų interesai. Taryba akivaizdžiai atstovauja autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų interesus, o autorių ir gretutinių teisių naudotojų bei visuomenės interesų atstovavimas yra absoliučioje mažumoje.

Lygaus atstovavimo Taryboje nebuvimas kelia abejonių dėl šių nuostatų atitikimo lygybės ir nediskriminavimo principams įtvirtintiems Lietuvos Respublikos Konstitucijoje bei Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse (Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos¹¹ 14 straipsnis). Pažymėtina, kad Autorių teisių ir gretutinių teisių tarybos reglamentavimo ydingumas buvo ne kartą pabrėžtas užsienio ekspertų ir visiškai neatitinka užsienio valstybių praktikos.

¹¹ Valstybės žinios, 2000, Nr. 96-3016.

Atskirai taip pat nagrinėtinas atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus reglamentavimas, kadangi atsakomybę be Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo reglamentuoja kiti įstatymai. Administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus reglamentuoja atitinkamai Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214-10 straipsnio nuostatos bei Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXIX skyriaus Nusikaltimai intelektinei ir pramoninei nuosavybei 191-194 straipsnių nuostatos. Minėtuose administraciniuose ir baudžiamuosiuose įstatymuose nustatytos pažeidimų sudėtys yra pakankamos, o sankcijos yra net griežtesnės, nei daugumoje ES valstybių taikoma praktika. Esamos sudėtys ir sankcijos pilnutinai atitinka Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus, tarp jų įsipareigojimus dėl atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus pagal Pasaulio prekybos organizacijos Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje (TRIPS).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 165 straipsniu, policijos pareigūnai atlieka ikiteisminį tyrimą dėl nusikaltimų, kuriais pažeidžiamos autorių teisės ir gretutinės teisės. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 259¹ straipsnis taip pat numato, jog administracinio teisės pažeidimo protokolą pagal minėto straipsnio nuostatas gali surašyti policijos pareigūnai, o surašant protokolą gali dalyvauti kolektyvinio administravimo asociacijų atstovai. Kolektyvinių autorių teisių administravimo asociacijų ir jų atstovų dalyvavimas administraciniame procese dėl autorių teisių ir gretutinių pažeidimų turi būti leidžiamas tik tuo atveju, jei šie subjektai neturi jokio suinteresuotumo bylos baigtimi, tačiau praktikoje pasitaiko atveju, kuomet kolektyvinio administravimo asociacijos šiose bylose vėliau pripažįstamos nukentėjusiosiomis ir reikalauja nuostolių atlyginimo. Šiuo atveju gali būti pažeisti nekaltumo prezumpcijos, teisingumo ir bešališkumo principai, įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje bei Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse (Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnis).

Atsižvelgiant į kolektyvinio administravimo asociacijų vaidmenį surenkant atlyginimą už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais (tame tarpe teises taikyti atsakomybę už kūrinių naudojimą nemokant šio atlyginimo ir panašias veikas) minėtos Administracinių teisės pažeidimų kodekso nuostatos yra aktualios šia tyrimui ir turi būti vertinamos kritiškai.

C. Ar pasiūlytas atlyginimo už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais mechanizmas atitinka esamąjį Lietuvos teisinės sistemos modelį?

(Ekspertas dr. Mindaugas Kiškis)

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme greta autorių teisių ir gretutinių teisių numatytos šių teisių išimty (20-33 straipsniai), kurių tikslas subalansuoti visuomenės (naudotojų) ir teisių turėtojų interesus, sudarant galimybės visuomenei (naudotojams) nemokant autorinio atlyginimo, susipažinti su

autorių teisių ir gretutinių teisių objektais, įvertinti jų tinkamumą naudotojo poreikiams, panaudoti juos savišvietai, taip pat naujų kūrinių bei gretutinių teisių objektų sukūrimui.

Pažymėtina, kad išimčių reglamentavimas Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nėra nuoseklus, nors formaliai ir atitinka 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB nuostatas. Direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje, kurioje numatyta, kad direktyvos 5 straipsnio 1-4 dalyse nustatytos išimtys ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisių turėtojų interesų. Šiuos principus, vadinamus „trijų pakopų testu“ (žr. aukščiau), nacionalinis įstatymų leidėjas turi taikyti reglamentuodamas autorių teisių ir gretutinių teisių išimtis nacionaliniuose įstatymuose, o ne pažodžiui perkelti į nacionalinio įstatymo tekstą¹². Dėl šios priežasties dauguma ES šalių (tarp jų – Austrija, Vokietija, Danija, Ispanija, Olandija, Didžioji Britanija) įgyvendindamos direktyvos 2001/29/EB nuostatas nacionaliniuose įstatymuose nustatė konkrečias išimtis, tiesiogiai nenumatydamos „trijų pakopų testo“, kadangi toks testas buvo atliktas įstatymų leidybos procedūrų metu. Pažymėtina, kad tų valstybių, kurių įstatymuose numatytas „trijų pakopų testas“ (pvz. Latvijos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 18 straipsnio 3 dalis) įtvirtintas abejonės autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojo nenaudai principas, t.y. esant pagrįstoms abejonėms ar konkretus naudojimas atitinka „trijų pakopų testą“ laikoma, kad autorių teisės ir gretutinės teisės nėra pažeistos.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme atskirai įtvirtinami ir minėti išimčių principai (19 straipsnis) ir konkrečios išimtys (20-33 straipsniai), todėl nėra aišku ar pačiame įstatyme nustatytos išimtys yra šių principų taikymo rezultatas ar jų papildymas. Atsižvelgiant į minėtus principus peršasi prielaida, jog galimi atvejai, kai įstatyme tiesiogiai numatytos išimtys būtų laikomos negaliojančiomis.

Atsižvelgiant į tyrimo objektą ir tikslus, nagrinėtinas tik kūrinio atgaminimas asmeniniais tikslais, numatytas Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 str. Pagal šias nuostatas be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, leidžiama atgaminti ne daugiau kaip vieną išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra vienkartinis veiksmas. Be to, asmeniniais tikslais neleidžiama atgaminti šiuos kūrinius:

- 1) architektūros kūrinius pastatų ar kitokių statinių pavidalu;
- 2) kompiuterių programas (išskyrus šio įstatymo 30 ir 31 straipsniuose numatytus atvejus);
- 3) elektronines duomenų bazines (išskyrus šio įstatymo 32 straipsnyje numatytus atvejus).

Kūrinio atgaminimas asmeniniais tikslais yra laikomas teisėtu tik jei tenkinamos visos aukščiau nurodytos sąlygos. Pažymėtina, kad nustatytos sąlygos yra griežtos ir painios – asmeniniai tikslai painiojami su nekomerciniais tikslais, nėra aišku kas laikoma vienkartinio veiksmu (ypač elektroninio atgaminimo atveju, kai techniniai procesai reikalauja laikinų kopijų sukūrimo). Nėra pagrįstas draudimas asmeniniais tikslais atgaminti kompiuterių programas ir elektronines duomenų bazines. Toks draudimas faktiškai įtvirtina diskriminacines skirtingų autorių teisių objektų teisinės apsaugos sąlygas. Dėl šių priežasčių kūrinio atgaminimo asmeniniais tikslais reglamentavimas faktiškai neatitinka šios išimties tikslų.

¹² FIPR report “Implementing the EU Copyright Directive”, 8 Sept 2003. <http://www.fipr.org>

Pažymėtina, kad kai kurių užsienio valstybių nacionaliniuose įstatymuose numatytos kur kas platesnės kūrinio atgaminimo asmeniniais tikslais teisės. Pavyzdžiui, Suomijos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas nesieja asmeninio atgaminimo teisės su konkrečiu kopijų skaičiumi, nenumato apribojimų dėl kompiuterių programų ar duomenų bazių asmeninių kopijų; Švedijos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas leidžia vieną kopiją asmeninio naudojimo tikslais, tačiau nenumato apribojimų dėl kompiuterių programų ar duomenų bazių asmeninių kopijų; Estijos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nėra apribojimų dėl konkretaus asmeniniam naudojimui skirtų kopijų skaičiaus (taip pat žr. teisės į kūrinio atgaminimą asmeniniais tikslais reglamentavimo apžvalgą žemiau). Kitų valstybių įstatymuose (pvz., Graikijoje ar Danijoje) šie klausimai reglamentuojami griežčiau (taip pat žr. teisės į kūrinio atgaminimą asmeniniais tikslais reglamentavimo apžvalgą žemiau). Lietuva priskirtina prie tų valstybių, kurioje aptariami klausimai reglamentuojami griežčiau.

Minėtos prielaidos kelia abejonių dėl atlyginimo už nepilnavertišką kūrinio atgaminimo asmeniniais tikslais pagrįstumo.

Be to, nei Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1106 patvirtinta Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarka neišsprendžia su atlyginimo bazės pagrįstumu susijusių abejonių.

Visų pirma, pažymėtina, kad atlyginimo baze pasirinkus tuščias laikmenas, faktiškai apmokestinami su autorių teisių ir gretutinių teisių išimtimis visai nesusiję šių laikmenų naudojimo būdai, tarp jų tuščių laikmenų panaudojimas ne autorinių ar gretutinių teisių objektų fiksavimui ir saugojimui. Rekomenduotina svarstyti galimybę gražinti sumokėtą atlyginimą už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais, jeigu pateikiami pagrįsti įrodymai, jog laikmenos buvo panaudotos kitiems tikslams.

Antra, pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnį, atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais bazė siejama tik su tuščiu laikmenų verte, o ne su jų talpa. Svarbu atkreipti dėmesį, kad daugumoje ES valstybių atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais bazė visų pirma siejama su tuščiu laikmenų talpa.

Trečia, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1106 patvirtinta Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos 2 punktas apibrėžia „garso ir audiovizualinę laikmeną“ kaip bet kurį materialų objektą (garso įrašų kasetė, vaizdajuostė, kompaktinis diskas, mini diskas, CD-R, CD-RW ir kt.), paprastai naudojamą analoginiam ar skaitmeniniam garso ir (ar) vaizdo įrašui padaryti bet kokia garsą ir (ar) vaizdą įrašanti įranga. Deja, Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos 1 priede kaip atlyginimo objektas nurodomi kietieji diskai, kurie paprastai nenaudojami analoginiam ar skaitmeniniam garso ir (ar) vaizdo įrašui padaryti, taip pat jiems nereikalinga joki garsą ir (ar) vaizdą įrašanti įranga. Atsižvelgiant į tai, kad kietieji diskai yra naudojami visuose asmeniniuose kompiuteriuose, darbinėse stovyse, serveriuose, nepagrįstas jų apmokestinimas pabrangins kompiuterių įrangą ir akivaizdžiai turės neigiamų pasekmių informacinės visuomenės vystymuisi Lietuvoje. Bū-

tina pabrėžti, kad kietieji diskai atskirai neapmokestinami atlyginimu už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais nei vienoje ES valstybėje. Kietieji diskai apmokestinami tik tais atvejais, kai jie panaudoti įrangoje, kurios tiesioginė paskirtis yra audiovizualinių kūrinių ir fonogramų atgaminimas ir fiksavimas (pvz. MP3 grotuvuose ir pan.), ir tik dvejose ES valstybėse – Prancūzijoje ir Švedijoje¹³.

Ketvirta, nei Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1106 patvirtinta Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarka, nenumato skaidrių surinkto atlyginimo paskirstymo principų. Tvarkos 21 punkte siūlomas atlyginimo paskirstymas nėra pagrįstas objektyviais kriterijais. Dar neaiškesni yra Tvarkos 22 punkte siūlomi kūrinių ir fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimo asmeniniais tikslais tyrimai, kuriais remiantis apskaičiuojamas teisių subjektams sumokamas atlyginimas. Paminėtina ir tai, kad Tvarroje numatyta minimali atlyginimo surinkimo, apskaičiavimo ir paskirstymo kontrolė. Abejotini paskirtų kontrolės institucijų gebėjimai atlikti šios veiklos auditą, ypač finansine prasme. Nėra numatytos jokios šių procesų racionalumo ir efektyvumo didinimo ir kontrolės priemonės. Papildomas abejones dėl atlyginimo paskirstymo teisingumo bei skaidrumo kelia ir tai, kad tuščios laikmenos labai dažnai naudojamos ne fonogramų ar audiovizualinių kūrinių, o pvz. kompiuterių programų ar duomenų bazių fiksavimui, tačiau mokesčio paskirstymas tokių kūrinių teisių turėtojams nenumatytas. Atkreiptinas dėmesys, jog šios problemos akcentuojamos ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/29/EB. Direktyvos preambulės 17 punkto nuostatomis numato, jog „atsižvelgiant į elektroninės terpės keliamus reikalavimus, būtina užtikrinti, kad kolektyvinio teisių administravimo asociacijos, pasiektų aukštesnį veiklos racionalumo ir skaidrumo lygmenį pagal konkurencijos teisės reikalavimus“.

D. Kaip reglamentuoja kūrinių atgaminimo asmeniniais tikslais apribojimą ir kompensaciją už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais ES, Vidurio ir Rytų Europos valstybės, suderinusios savo įstatymus su Informacinės visuomenės direktyvos (2001/29/EB) 5 str. 2(b)?

(Ekspertas doc. dr. Vytautas Mizaras)

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje 13 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės turi priimti įstatymus ar poįstatyminius aktus, įgyvendinančius šią direktyvą, iki 2002 m. gruodžio 22 d. Šią direktyvą įgyvendino iki nustatyto termino tik 2 Europos Sąjungos valstybės: Danija ir Graikija. Danija priėmė Autorių teisių įstatymo pakeitimus 2002 m. gruodžio 11 d. (2001 m. liepos 27 d. Konsoliduotas aktas Nr. 618).¹⁴ Graikija priėmė Autorių teisių įstatymo pakeitimus 2002 m. spalio 3 d.¹⁵ Iki 2003 m. spalio 31 d. Informacinės visuomenės direktyvą yra įgyvendinusios dar 3 Europos Sąjun-

¹³ EICTA Copyright Levies Study Report, October 2002, <http://www.eicta.org>

¹⁴ Revised state of implementation note for the public state of play to our knowledge as of 12 May 2003, 1 p (Europos Tarybos informacija).

¹⁵ Revised state of implementation note for the public state of play to our knowledge as of 12 May 2003, 2 p. (Europos Tarybos informacija).

gos valstybės: Italija, Vokietija ir Didžioji Britanija. Italija priėmė Autorių teisių įstatymo pakeitimus 2003 m. balandžio 29 d.¹⁶ Didžioji Britanija priėmė įstatymo, reglamentuojančio autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, pakeitimus 2003 m. rugsėjo 27 d., kurie įsigaliojo 2003 m. spalio 31 d.¹⁷ Vokietijoje įsigaliojo Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimai nuo 2003 m. rugsėjo 13 d.¹⁸ Iki 2003 m. spalio 31 d. dar nei viena Vidurio bei Rytų Europos valstybė, išskyrus Lietuvą, nėra įgyvendinusi Informacinės visuomenės direktyvos.

Šiame tyrime bus nagrinėjami tik Europos Sąjungos valstybių, kurios jau įgyvendino Informacinės visuomenės direktyvą, įstatymai. Atsižvelgiant į tai, kad dar nei viena iš Vidurio ir Rytų Europos valstybių, išskyrus Lietuvą, neįgyvendino Informacinės visuomenės direktyvos bus nagrinėjama Latvijos, vienos iš paskutiniųjų, įvedusių kompensaciją už asmeninį atgaminimą, teisės normos (Latvijoje kompensacijos už asmeninį atgaminimą tvarka įsigaliojo nuo 2002 m. sausio 1 d).

Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnyje, kaip minėta, numatyta, kad valstybė narė gali numatyti atgaminimo asmeniniam panaudojimui išimtį, tačiau numatant teisių turėtojams teisingą kompensaciją, priklausomą nuo techninių priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniiui ar objektui. Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnis numato valstybėms narėms dvi alternatyvas: arba numatyti autoriaus atgaminimo teisės apribojimą kartu numatant teisingą kompensaciją arba visai nenumatyti tokio apribojimo. Įgyvendinusios direktyvą valstybės narės, išskyrus Didžiąją Britaniją, dar iki Informacinės visuomenės direktyvos įgyvendinimo savo nacionaliniuose įstatymuose numatė naudotojams teisę atgaminti kūrinį asmeniniam panaudojimui ir teisingą kompensaciją teisių turėtojams. Atsižvelgiant į priimtus naujus įstatymus, šios valstybės narės, derindamos savo nacionalinių įstatymų nuostatas su Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punktu, tik nežymiai pakeitė savo įstatymų nuostatas, reglamentuojančias atgaminimą asmeniniais tikslais ir kompensavimo nuostatas. Didžioji Britanija nebuvo numachiusi atgaminimo asmeniniam panaudojimui išimties iki Informacinės visuomenės direktyvos įgyvendinimo savo nacionaliniuose įstatymuose. Remiantis Autorių teisių ir gretutinių teisių reglamentu 2003 m. Didžioji Britanija nepakeitė savo pozicijos – galimybės atgaminti kūrinį asmeniniais tikslais nėra numatyta ir naujuosiuose įstatymo pakeitimuose. Todėl galima daryti išvadą, kad valstybės narės išlaikė savo ankstesnę poziciją šiuo klausimu.

Lietuvoje asmeninio atgaminimo apribojimas, minėta, buvo numatytas ir 1964 m. CK, ir ankstesnėje Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo redakcijoje, tačiau nebuvo numatytas joks kompensacijos mechanizmas – buvo galima pasidaryti kopiją be teisių turėtojo leidimo ir nemokant atlyginimo. Reiktų dar kartą akcentuoti, kad nenumatyti tokio apribojimo būtų neprotinga, nes tada kiekviena kartą darant garso ar vaizdo įrašą asmeniniais tikslais reiktų gauti teisių turėtojo leidimą. Todėl atsižvelgiant į tai, kad jau daugelį metų tokiu apribojimu mūsų visuomenė naudojasi, reiktų, kad asmeninio atgaminimo galimybė ir toliau egzistuotų, tačiau numatant teisių turėtojams atitinkamą kompensaciją. Nenumachiūs kompensacijos, kaip aukščiau buvo išdėstyta, būtų pažeisti teisių turėtojų interesai.

¹⁶ Revised state of implementation note for the public state of play to our knowledge as of 12 May 2003, 3 p. (Europos Tarybos informacija).

¹⁷ www.legislation.hms.gov.uk/si/si2003/20032498.htm, Copyright and Related Rights Regulations 2003.

¹⁸ www.bmj.bund.de

E. Teisės normų, reglamentuojančių atgaminimą asmeniniam naudojimui, pakeitimų ES ir Vidurio bei Rytų Europos šalyse apžvalga

Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punkte numatyta, kad atgaminti kūrinių ar gretutinių teisių objektą asmeniniam panaudojimui galima:

- 1) bet kioje laikmenoje;
- 2) tik fiziniam asmeniui;
- 3) tikslais, kurie nėra nei tiesiogiai, nei netiesiogiai komerciniai;
- 4) su sąlyga, kad teisių turėtojai gaus teisingą kompensaciją, kuri apskaičiuojama, priklausomai nuo to, taikomos ar netaikomos technologinės apsaugos priemonės.

Direktyva neapibrėžia „asmeninio panaudojimo sąvokos,“ taip pat detalai nereglementuoja pačios kompensavimo schemos, - tai palikta padaryti pačioms valstybėms narėms. Direktyvos preambulės 35 punkte paaiškinama, kad „[...] nustatant tokio atlyginimo formą, išsamią tvarką ir galimą dydį kiekvienu atveju turėtų būti atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes. Įvertinant šias aplinkybes vertinamas kriterijus būtų iš to kylanti galima žala teisių turėtojams. Tais atvejais, kai teisių turėtojai kokia nors kita forma jau yra gavę atlyginimą, pavyzdžiui, licencinio mokesčio dalį, galima netaikyti jokio specialaus ar atskiro mokėjimo. Nustatant tinkamos kompensacijos dydį turėtų būti atsižvelgiama į šioje direktyvoje nurodytą techninės apsaugos priemonių naudojimo laipsnį. Tam tikrose situacijose, kai žala teisių turėtojui yra minimali, gali nebūti ir jokio įsipareigojimo dėl atlyginimo“.

Vokietija

Vokietija buvo pirmoji valstybė, kuri 1965 m., priimdama naują Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą, nustatė kompensaciją už atgaminimą asmeniniais tikslais. Vokietija, derindama 1965 m. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą su Informacinės visuomenės direktyva, nepadarė šio įstatymo 53 ir 54 straipsnių, reglamentuojančių atgaminimą asmeniniais tikslais ir kompensavimo už šį atgaminimą tvarką, pakeitimų.

Danija

Danija, siekdama suderinti savo įstatymus su Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punktu, padarė naujus Autorių teisių įstatymo 12 straipsnio pakeitimus¹⁹. Įstatymo 12 straipsnio 1 dalis papildyta: atgaminti kūrinių asmeniniais tikslais galima, „jei tai nėra daroma komerciniais tikslais“. Taip pat iš dalies pakeistas įstatymo 12 straipsnio 2 dalies (V) punktas: uždrausta daryti kūrinių kopijas skaitmeninėje formoje, išskyrus tuos atvejus, kai tai daroma asmeniniam paties kopijuojančio asmens ar jo namų ūkio naudojimui (anksčiau buvo draudžiama daryti kopijas skaitmeninėje formoje iš jau padarytų skaitmeninių kūrinių kopijų). Tokiu būdu buvo siekta apriboti masinį literatūros, muzikos ir audiovizualinių kūrinių kopijavimą skaitmeninėje formoje ir išspręsti kompensacijos apskaičiavimo, kai kūriniams skaitmeninėje formoje taikomos technologinės apsaugos priemonės, problemą. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje numatyta teisė bet kam pasidaryti viešai prieinamo kūrinių kopiją asmeniniais tikslais, lieka neaišku, kuo skiriasi kūrinių kopijavimo asmeniniais tikslais ir kopijavimo paties asmens asmeniniam ar jo namų ūkio naudojimui apimtis.

¹⁹ Consolidated Act No. 618 of June 27 2001 on Copyright, www.kum.dk.

Graikija

Graikija nepadarė Autorių teisių, gretutinių teisių ir kultūros reikalų įstatymo 18 straipsnio, reglamentuojančio atgaminimą asmeniniais tikslais, pakeitimų, kadangi, jų manymu, šis straipsnis atitinka Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punktą²⁰.

Didžioji Britanija

Didžioji Britanija padarė keletą 1988 m. Autorių teisių, dizaino ir patentų įstatymo pakeitimų, siekdami suderinti savo įstatymo nuostatas su Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punktu:

- 1) atgaminimas asmeninėms studijoms yra reglamentuojamas atskirai;
- 2) panaikinta teisė pasidaryti atlikimo kopiją asmeniniam ir namų panaudojimui;
- 3) papildyta nuostatomis, kad transliacijos įrašymas su tikslu pamatyti ar išgirsti ją kitu laiku, nepažeidžia teisių į atlikimą, įtrauktą transliacijose;
- 4) suteikta teisė pasidaryti viso ar dalies televizijos transliacijos vaizdo fotografiją;
- 5) papildyta nuostatomis, kad transliacijos įrašymas, kad būtų galima įrašą pasižiūrėti kitu laiku, galimas tik namuose, taip pat numatyti, kad toks įrašas bus laikomas neteisėtu, jeigu jis po to bus išplatintas ar viešai paskelbtas²¹.

---

²⁰ Law 3057/2002 (Official Gazette A/239/10 October 2002) Article 81 Implementation of the Directive 2001/29 EC/2001/29/EC of the European Parliament and the Council of 22 May 2001 on the harmonisations of certain aspects of copyright and related rights in the information society and other provisions, www.culture.gr/8/84/e8401.html

²¹ Copyright and Related Rights Regulations 2003, www.legislation.hms.gov.uk/si/si2003/20032498.htm;; taip pat The Copyright Directive (2001/29/EC)-UK Implementation, p. 11-12 www.patent.gov.uk/about/consultations/eccopyright/annexa.htm.

F. Atgaminimo asmeniniam naudojimui apribojimo apimtis direktyvą įgyvendinusiose ES valstybėse ir Latvijoje

Lentelė Nr. 1

Valstybė	Danija	Graikija	Didžioji Britanija	Latvija	Vokietija
Įstatymo pavadinimas	Autorių teisių įstatymo 12 str.	Autorių teisių, gretutinių teisių ir kultūros reikalų įstatymo 18 str.	1988 m. Autorių teisių, dizaino ir patentų įstatymo 29, 70 ir 17A ir B str.	2000 m. balandžio 6 d. Autorių teisių įstatymo 33 ir 34 str.	1965 m. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 53 ir 54 str.
“Asmeniniam panaudojimui” sąvoka	Neapibrėžta, tačiau atgaminti asmeniniais tikslais galima, jei tai daroma nekomerciniais tikslais.	Neapibrėžta, tačiau numatyta, kad “asmeninio panaudojimo” sąvoka neapima, kai naudoja įmonė, tarnyba ar organizacija.	Neapibrėžta, tačiau įstatymo 17 A ir 70 str. suteikia teisę įrašyti laidą namuose (<i>in domestic premises</i>) namų ir asmeniniam panaudojimui, ir draudžia tokį įrašą panaudoti platinimui ir viešam paskelbimui. 29 str. naudojama “privatų studijų” sąvoka, kuri nėra tapatinama su “asmeninio panaudojimo” sąvoka.	Neapibrėžta.	Neapibrėžta, tačiau 53 str. 2 d. numato, kad galima pasidaryti kūrinių kopijas asmeniniam panaudojimui, asmeniniam archyvimui, kūrinių transliacijos atveju asmeninei informacijai apie einamuosius įvykius. Draudžiama kopijas platinti ar viešai skelbti.
“Kopijuojamas”	Bet kas, tačiau draudžiama įtraukti kitą asmenį daryti muzikos, kinematografinių, taikomosios dailės kūrinių ar meno kūrinių (jeigu kopijuojama meninės reprodukcijos formoje) kopijas; taip pat daryti muzikos ir kinematografinių kūrinių kopijas viešai prieinama technine įranga bibliotekose, verslo įstaigų patalpose ar kitose visuomenei prieinamose vietose.	Asmuo, tačiau negali būti įmonė, tarnyba ar organizacija.	Neapibrėžtas.	Fizinis asmuo	Asmuo. Leidžiama, kad ir kitas asmuo padarytų kopiją, tačiau tik tuo atveju, jeigu negaunamas atlygis už kopijos padarymą garso ir video laikmenose.
Objektai, kuriuos galima kopijuoti	Kūrinius, padarytus viešai prieinamus, išskyrus 1) sukonstruoti architektūros kūrinių; 2) padaryti meno kūrinių kopiją by casting ar atspausdinant iš originalaus negatyvo ar bazės, ar kitokiu būdu, jeigu kopiją galima būtų laikyti originalu;	Teisėtai paskelbtus kūrinius, išskyrus, kai toks veiksmas prieštarauja įprastiniam kūrinių panaudojimui ar nepagrįstai nepažeidžia teisėtų autorius interesų, ir ypač: a) kai atgaminami architektūros kūrinių pastato ar panašios konstrukcijos formoje;	Transliaciją (laidą), tačiau tik tam, kad ją būtų galima pasižiūrėti vėlesniu laiku; Pasidaryti televizijos transliacijos fotografiją ar tokios fotografijos kopiją	Filmą arba fonogramą	Bet kokį kūrinių, išskyrus muzikos kūrinių grafinį įrašą, visą knygą ar periodinį leidinį, įrašyti viešas paskaitas, pristatyti ar kūrinių atlikimus į video ar garso laikmenas, taikomosios dailės kūrinių sketčų ir planų realizavimą, architektūros kūrinių reprodukcijas.

	3) padaryti kompiuterio programų kopijas skaitmeninėje formoje; 4) padaryti duomenų bazės kopijas skaitmeninėje formoje, jeigu kopija yra padaryta duomenų bazės skaitmeninėje formoje kopijos pagrindu; 5) padaryti kitų kūrinių vieną kopiją skaitmeninėje formoje, išskyrus tuos atvejus, kai tai daroma asmeniniam kopijuojančio asmens ar jo šeimos naudojimui.	b)kai panaudojamos techninės priemonės taikomosios dailės kūriniai atgaminti, kuris yra pagamintas nedideliu kopijų kiekiu, ar kai atgaminama muzikos kūrinio grafinis vaizdas.			
Leistinas kopijų skaičius	Viena	Viena	Viena	Neapibrėžta	Viena

G. ATGTĮ 20 straipsnio nuostatų tobulinimas, atsižvelgiant į ES valstybių įstatymų analizę

Remiantis ATGTĮ 20 straipsnio 1 dalimi bei 58 straipsnio 2 dalimi leidžiama padaryti kūrinio ar gretutinių teisių objekto kopiją vieną kartą asmeniniam naudojimui iš išleisto ar viešai paskelbto kūrinio ar gretutinių teisių objekto, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų. Taigi, minėta, sąlygos, kad kūrinių būtų galima atgaminti asmeniniais tikslais Lietuvoje yra tokios:

- 1) galima padaryti tik vieną šio kūrinio kopiją ir tik vieną kartą (daug kartų tą patį kūrinių po vieną kopiją kopijuoti be autoriaus leidimo negalima);
- 2) tik savo privačiam naudojimui;
- 3) nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų;
- 4) tik iš išleisto ar viešai paskelbto kūrinio (dar nepaskelbtų kūrinių be autoriaus leidimo kopijuoti negalima).

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad šis straipsnis netaikomas kūriniams, kurie foto kopijuojami popieriuje. Taip pat remiantis 20 straipsnio 2 dalimi šio straipsnio nuostatos netaikomos atgaminant architektūros kūrinius pastatų ar kitokių statinių pavidalu, atgaminant kompiuterių programas (išskyrus Autorių teisių įstatymo 30 ir 31 straipsniuose numatytus atvejus) ir elektronines duomenų bazines (išskyrus Autorių teisių įstatymo 32 straipsnyje numatytus atvejus).

Ankstesnėje, 1999 m. gegužės 18 d., ATGTĮ 20 straipsnio 1 dalies redakcijoje buvo leidžiama pasidaryti kūrinių kopiją tik pačiam, dabar galiojančioje, 2003 m. kovo 5 d., redakcijoje šio reikalavimo nėra. Atrodo, kad ir kitas asmuo gali padaryti kopiją asmeniniam naudojimui, tačiau tik tuo atveju, jeigu "kopijuotojas" nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų. Pavyzdžiui, draugas gali padaryti įrašo kopiją iš jam pateikto įrašo.

Kaip rodo Europos Sąjungos valstybių įstatymų analizė, čia yra aiškiau reglamentuojamas "kopijuotojo" klausimas. Pavyzdžiui, 2001 m. Danijos Autorių teisių įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad nesuteikiama teisė asmeniniais tikslais įtraukti kitą asmenį kopijuoti muzikos, kinematografinių, taikomosios dailės kūrinių ir daryti meno kūrinių reprodukcijų. Be to, šio straipsnio 4 dalyje numatyta, kad negalima daryti muzikos ir kinematografinių kūrinių kopijų, panaudojant įrangą, padaromą prieinamą visuomenei bibliotekose ar verslo patalpose, ar kitose prieinamose visuomeninėse vietose. Vokietijos Autorių teisių įstatymo 53 straipsnyje numatyta, kad neleidžiama įtraukti kito asmens daryti kūrinių kopijų į garso ir vaizdo laikmenas asmeniniam naudojimui, jeigu už tai tas asmuo gaus atlygį. 1993 m. Graikijos Autorių, gretutinių teisių ir kultūros reikalų įstatymo, pakeisto 2002 m., 18 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad sąvoka "asmeniniam naudojimui" neapima, kai kopijas panaudoja įmonė, tarnyba ar organizacija.

Taip pat ATGTĮ 20 straipsnyje nenumatyta, ar pasidaryti kūrinių kopiją asmeniniais tikslais galima tik iš teisėtai išleisto ar viešai paskelbto kūrinio, t. y. iš kūrinio originalo. Pavyzdžiui, Graikijos Autorių, gretutinių teisių ir kultūros reikalų įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje aiškiai pasakyta, kad galima kopiją pasidaryti tik iš "teisėtai išleisto kūrinio." Atsižvelgiant į tai, kad šiuo veiksmu negali būti siekiama ir netiesioginės komercinės naudos bei į ATGTĮ 19 straipsnyje nustatytą "trijų pakopų testą", turėtų būti laikoma, kad kūrinių kopija gali būti padaryta asmeniniais tikslais tik iš teisėtai išleisto ar viešai paskelbto (pavyzdžiui, internete) kūrinio. Kopiją darant iš neteisėtai išleisto ar viešai paskelb-

to kūrinio atima iš teisių subjektų žymias pajamas, nes asmuo jos neįsigyja, o tik pasidaro kopiją taip gaudamas netiesioginę komercinę naudą, nes iš esmės jam reikia paties kūrinio, o ne šio kūrinio dar vienos kopijos. Tokiu būdu taupydamas lėšas kūriniui įsigyti, jis siekia tam tikros netiesioginės komercinės naudos. Pažymėtina, kad Lietuvoje nėra teismų praktikos šiuo klausimu. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus neaiškumus, siūlytina įstatyme aiškiau reglamentuoti "kopijuotojo" klausimą, t. y. numatyti, kad kopijos gali būti daromos tik iš teisėtai išleisto ar viešai paskelbto kūrinio. Taip pat siūlytina uždrausti įtraukti kitus asmenis, jeigu jie gauna atlygį už tai, ar patiems daryti muzikos ir audiovizualinių kūrinių kopijų, panaudojant įrangą, padaromą prieinamą visuomenei bibliotekose ar verslo patalpose, ar kitose prieinamose visuomenei vietose, kadangi šiuo metu vis daugiau atsiranda įmonių, siūlančių pasidaryti patiems fonogramų ar filmų kopijas už tam tikrą atlygį.

H. Kompensacijos už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais reglamentavimas direktyvą įgyvendinusiose ES valstybėse ir Latvijoje

Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punkte detalai neregamentuojama kompensacijos schema, tik numatyta, kad kompensacija turi būti "teisinga" ir jos dydis turi priklausyti nuo taikomų kūriniams ir kitiems objektams technologinių priemonių. Taip pat Direktyvos preambulės 35 punkte paaiškina, kad "[...] taikant tam tikras išimtis ar apribojimus teisių turėtojai turėtų gauti teisingą atlyginimą, kad jiems būtų deramai kompensuota už naudojimąsi jų saugomais kūrinių ar kitais objektais. Nustatant tokio atlyginimo formą, išsamią tvarką ir galimą dydį kiekvienu atveju turėtų būti atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes. Įvertinant šias aplinkybes vertingas kriterijus būtų iš to kylanti galima žala teisių turėtojams. Tais atvejais, kai teisių turėtojai kokiu nors kita forma jau yra gavę atlyginimą, pvz., licencinio mokesčio dalį, galima netaikyti jokio specialaus ar atskiro mokėjimo. Nustatant tinkamos kompensacijos dydį turėtų būti atsižvelgiama į šioje direktyvoje nurodytą techninės apsaugos priemonių naudojimo laipsnį. Tam tikrose situacijose, kai žala teisių turėtojui yra minimali, gali nebūti ir jokio įsipareigojimo dėl atlyginimo." Pasak dr. Silke von Lewinski, atlyginimas teisių turėtojams gali būti nenumatytas tam, kad nebūtų mokama dvigubai už tą patį atgaminimo veiksmą, kai naudojamos techninės priemonės užkerta kelią atgaminti saugomą kūrinį ar kitą objektą, todėl naudotojas moka tam tikrą atlyginimą²².

Vienos valstybės, pavyzdžiui, Danija ar Suomija, gana detalai Autorių teisių įstatyme reglamentuoja kompensacijos už kūrinių atgaminimą nuostatas, kitos valstybės pačios kompensacijos paskirstymo ir mokėjimo tvarką palieka reglamentuoti poįstatyminiuose aktuose (pvz., Graikija, Latvija). Italija kompensavimo tvarką reglamentuoja atskiru įstatymu²³. Didžioji Britanija nenumato kompensacijos nei už suteiktą naudotojams galimybę pasidaryti kūrinio kopiją asmeninėms studijoms, nei už transliacijos ir atlikimo, įtraukto į transliacijas, įrašą asmeniniam naudojimui, kadangi, jų manymu, kūrinio kopijos asmeninėms studijoms yra visiškai nekomercinio pobūdžio, o įrašant laidą ar

²² Silke von Lewinski. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo komentaras, Vilnius, 2001, p. 16.

²³ Law No. 93 of February 5, 1992 Provisions for the benefit of phonographic companies and remuneration for private, non-profit-making reproduction, www.wipo.int

filimą iš transliacijos tam, kad ją pasižiūrėti vėlesniu laiku, padaroma minimali žala, todėl remdamesi Direktyvos preambulės 35 punktu, paaiškinimu nenumato kompensacijos teisių turėtojams²⁴.

Danija

2001 m. Danijos Autorių teisių įstatymo 39-46 straipsniuose ir 1997 m. liepos 16 d. Ministro įsakyme Nr. 616 dėl atlyginimo schemos už tuščias laikmenas, etc. reglamentuojamos atlyginimo už atgaminimą asmeniniais tikslais nuostatos. Danija įstatymu gana detaliai reglamentuoja kompensacijos klausimus: nustato kompensacijos mokėtojus, objektus, nuo kurių mokama kompensacija, šios kompensacijos administratoriaus paskyrimą, tarifus ir netgi detaliai reglamentuoja pačios kompensacijos administravimo procedūrą.

Danija nepadarė kompensacijos schemos pakeitimų. Danija pakeitė įstatymo 12 straipsnio 2 dalies (V) punktą: uždraudė daryti kūrinių kopijas skaitmeninėje formoje, išskyrus tuos atvejus, kai tai daroma asmeniniam paties kopijuojančio asmens ar jo namų ūkio naudojimui (anksčiau buvo draudžiama daryti kopijas skaitmeninėje formoje iš jau padarytų skaitmeninių kūrinių kopijų), siekdama išspręsti kompensacijos apskaičiavimo, kai kūriniams skaitmeninėje formoje taikomos technologinės apsaugos priemonės, problemą. Tačiau lieka neaišku, kaip bus atlyginama už padarytas kūrinių kopijas skaitmeninėje formoje, kai tai daroma asmeniniam paties kopijuojančio asmens ar jo namų ūkio naudojimui. Nebent toks atgaminimas gali būti neapmokestinamas, remiantis Direktyvos preambulės 35 punktu.

Graikija

1993 m. Graikijos Autorių, gretutinių teisių ir kultūros reikalų įstatymo, pakeisto 2002 m., 18 straipsnis reglamentuoja kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais ir kompensacijos už tai nuostatas.

---

²⁴ The Copyright Directive (2001/29/EC)-UK Implementation, Impact of the Directive, p. 3, www.patent.gov.uk/about/consultations/eccopyright/impact.htm.

Lentelė Nr. 2

Valstybė	Danija	Graikija	Latvija	Vokietija
Apmokestinimo objektai	Garso ir vaizdo laikmenos ar kitos priemonės, į kurias gali būti įrašyti garsai ar vaizdai	Vaizdo ir garso ar vaizdo ir garso įrašymo įranga ir magnetinės juostos	Vaizdo ir garso laikmenos ir įranga	Vaizdo ir garso įrašymo įranga ir laikmenos, kurios yra aiškiai skirtos tokiems įrašams padaryti
Mokėjimo momentas	Pardavus, nebent parduodama kitam registruotam importuotojui ar gamintojui; panaudojus importuotojui	Importo ar pardavimo iš gamyklos ar didmeninio ar mažmeninio pardavimo metu	Prieš pirmąjį pardavimą ar importą	Pardavus vietinėje rinkoje
Mokėtojai	Gamintojai ir importuotojai	Gamintojai, importuotojai, didmeninės ar mažmeninės prekybos pardavėjai	Gamintojai ir importuotojai	Gamintojas ir importuotojas; Pardavėjas, kai 6000 valandų tuščių laikmenų ar 100 įrangos vienetų buvo nupirkti per 6 mėn, išskyrus tuos atvejus, kai jis pirko juos iš importuotojų ar gamintojų, ar esant sutarčiai tarp jo ir administruojančios institucijos
Atleisti nuo mokesčio objektai	<ul style="list-style-type: none"> - Laikmenos perduotos kitiems registruotiems gamintojams ir importuotojams; - Eksportuotos laikmenos; - Laikmenos, panaudotos profesionalioms reikmėms, įskaitant ir švietimo reikmes; - Laikmenos, panaudotos įrašams padaryti, kuriuos naudos asmenys su klausos ir regos negalia; - Laikmenos panaudotos specialioms reikmėms, kurios Kultūros ministro įsakymu buvo atleisti nuo apmokestinimo 	Nėra	<ul style="list-style-type: none"> - Įranga, kurią importuoja transliuojančios organizacijos savo profesinėms reikmėms; - Laikmenos, kurias didmena importuoja atgaminti komercinėms reikmėms 	<ul style="list-style-type: none"> - Eksportuotos laikmenos ir įranga; - mini ir mikro kasetės ir laikmenos, skirtos duomenų įrašymui.
Atlyginimo gavėjai	Autoriai, atlikėjai ir kiti teisių turėtojai, įskaitant fonogramų gamintojus, fotografus ir kt.	Autoriai ir gretutinių teisių turėtojai	Autoriai, atlikėjai, fonogramų ir filmų gamintojai	Teisių turėtojai, išskyrus transliuojančias organizacijas
Tarifai	Skaičiuojami nuo grojimo trukmės, tvirtinami kasmet. 2001 m. garso laikmena – 1.5 Lt už valandą; vaizdo laikmena – 2 Lt už valandą;	Skaičiuojama nuo laikmenų ir įrangos vertės 6 procentai nuo laikmenų ir įrangos vertės; 2 procentai nuo kompiuterio vertės	Skaičiuojami nuo laikmenų ir įrangos vertės: 6 procentai nuo laikmenų vertės; 3 procentai nuo įrangos vertės.	Skaičiuojami nuo grojimo trukmės ir fiksuota suma už kiekvieną įrangos vienetą: - už garso įrašymo aparatą – 4.5 Lt; - už video įrašymo

				<p>aparata su ar be garso įrašymo –32.4 Lt;</p> <ul style="list-style-type: none"> - už garso įrašymo laikmeną už kiekvieną valandą – 0.21 Lt; - už vaizdo įrašymo laikmeną už kiekvieną valandą – 0.32 Lt; - už vaizdo ir garso įrašymo aparata, kuriems nereikalingos atskiros laikmenos – dviguba kaina, numatyta garso ir vaizdo aparatams
Paskirstymo schema	<p>Atlyginimas paskirstomas: už garso laikmenas:</p> <ul style="list-style-type: none"> 33,33 procentai - autoriams 33,33 procentai - atlikėjams 33,33 procentai- gamintojams <p>Atlyginimas už vaizdo laikmenas:</p> <ul style="list-style-type: none"> 33,33 procentai - autoriams 33,33 procentai - atlikėjams 33,33 procentai - gamintojams <p>33 procentai kultūros programoms</p>	<p>Atlyginimas paskirstomas:</p> <ul style="list-style-type: none"> 55 procentai - autoriams 25 procentai – atlikėjams 20 procentų – gamintojams <p>Kultūros programoms nėra numatyta</p>	<p>Atlyginimas paskirstomas už garso laikmenas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 40 procentų – autoriams; - 30 procentų - atlikėjams; - 30 procentų – fonogramų gamintojams. <p>Atlyginimas už vaizdo laikmenas:</p> <ul style="list-style-type: none"> 33,33 procentai - autoriams 33,33 procentai - atlikėjams 33,33 procentai – gamintojams <p>Kultūros programoms nėra numatyta</p>	<p>Atlyginimas paskirstomas už garso laikmenas ir įrangą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42 procentai GEMA - 42 procentai GVL - 16 procentų VG WORT <p>už vaizdo laikmenas ir įrangą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21 procentas GEMA - 21 procentas GVL - 8 procentai VG Wort - 50 procentų 5 teisių į filmus organizacijoms.²⁵ <p>Kultūros programoms nenumatyta</p>

²⁵ *Stichting de Thuiskopie*. A Survey on Audiovisual Private Copying, Law and Practise in Europe, 13th Revision, October 2001.

1. Apmokestinimo objektai

Europos Sąjungos valstybės, įgyvendinusios Informacinės visuomenės direktyvą, nekeitė apmokestinimo objektų, t. y. jeigu anksčiau buvo apmokestintos tik garso ir vaizdo laikmenos, tai ir dabar pasiliko. Atsižvelgiant į 1992 m. Gillian Davies ir Michele E. Hung padarytą tyrimą, didesnė dalis valstybių narių anksčiau apmokestino ir laikmenas, ir įrangą²⁶. Atlyginimas skaičiuojamas ir nuo laikmenų, ir nuo įrangos “užtikrina teisingesnę gražą teisių turėtojams, taip pat atspindi faktą, kad šių produktų gamintojai yra priklausomi nuo muzikos įrašų, kurie padaro jų produktus reikalingus”²⁷. Remiantis ekonominio poveikio studija, atlikta organizacijos Rightscom, valstybės narės apmokestino ar žada apmokestinti naujas skaitmenines laikmenas: CD-R/RW, garso CD, DVD-R/+R, DVD-RW/+RW, atminties kortelę (memory stick), SD kortelę, ar įrangą: CD-R/RW įrašymo įrangą, Combo drives, garso CD įrašymo įrangą, interneto garso įrangą, set-top dėžutes, skanerius, kompiuterius, mobilius telefonus, spausdintuvus, daugiafunkcinius prietaisus²⁸.

Ekspertas dr. Mindaugas Kiškis pažymi, kad nei vienoje ES valstybėje atskirai neapmokestinami kietieji diskai, kurie paprastai nenaudojami analoginiam ar skaitmeniniam garso ir (ar) vaizdo įrašui padaryti. Šių įtaisų pagrindinė paskirtis yra saugoti elektroninius duomenis ir informaciją, ir tik retais atvejais (pvz. radijo stotyse) jie naudojami skaitmeninėms garso ir (ar) vaizdo fiksacijoms. Kaip jau minėta, kietieji diskai galėtų būti apmokestinami tik tais atvejais, kai jie panaudoti įrangoje, kurios tiesioginė paskirtis yra audiovizualinių kūrinių ir fonogramų atgaminimas ir fiksavimas (pvz. MP3 grotuvuose ir pan.). Dėl šios priežasties ekspertas siūlo atsisakyti Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais taikymo kietiesiems diskams, numatyto Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1106 patvirtintos Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos 1 priede.

2. Apmokestinimo momentas

Dauguma Europos Sąjungos valstybių įstatymų nustato, kad atlyginimą importuotojai ir gamintojai moka išplatinus laikmenas ar įrangą. ATGTĮ 20 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad atlyginimą importuotojai privalo sumokėti į Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintos autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos sąskaitą prekių muitinio įforminimo metu iki prekių išleidimo laisvai cirkuliuoti, jeigu kitaip nenumatyta importuotojo ir šios kolektyvinio administravimo asociacijos sutartyje. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą ir tapus vieningos rinkos dalimi, nebelsis sienų su Europos Sąjungos valstybėmis, todėl kolektyvinio administravimo asociacijai bus sunku kontroliuoti tuščių garso ir vaizdo laikmenų importuotojus. Todėl patartina pakeisti ATGTĮ 20 straipsnio 6 dalies nuostatas, kad atlyginimas būtų mokamas pardavus laikmenas Lietuvos rinkoje.

²⁶ Gillian Davies / Michele E. Hung, *Music and Video Private Copying*, Sweet&Maxwell, 1993, p. 140-158 (Vokietija, Italija, Portugalija, Ispanija, Belgija, Graikija apmokestina ir laikmenas, ir įrangą; Danija, Prancūzija apmokestina tik laikmenas; Airija, Didžioji Britanija ir Liuksemburgas nenumatė kompensavimo sistemos).

²⁷ Ibidem, p. 223.

²⁸ Economic Impact Study: Private Copying levies on Digital Equipment and Media in Europe

3. Atlyginimo gavėjai

Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnyje numatyta, kad teisingą kompensaciją turi gauti ir autoriai, ir gretutinių teisių subjektai. Europos Sąjungos valstybių įstatymai nenumato išsamaus šio atlyginimo gavėjų sąrašo. Pavyzdžiui, Graikijos įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad atlyginimas mokamas autoriams ir gretutinių teisių turėtojams. Danijos įstatymo 39 straipsnyje numatyta, kad atlyginimas mokamas autoriams, atlikėjams ir kitiems teisių turėtojams, įskaitant fonogramų gamintojus, fotografus ir kt. Lieka neaišku, ar transliuojančios organizacijos, kaip gretutinių teisių turėtojai, pretenduoja į šį atlyginimą. Kai kurios valstybės (pvz., Vokietija, Austrija) aiškiai įstatyme išskiria, kad transliuojančios organizacijos nėra šio atlyginimo subjektai. Įstatymo leidėjai laikėsi pozicijos, kad transliuojančios organizacijos nepatiria jokios žalos, kai kopijuojami kūriniai iš jų transliacijų²⁹. Lietuvos ATGTĮ 58 straipsnio 2 dalis suteikia teisę pasidaryti „atlikimo, fonogramos, audiovizualinio įrašo ir transliuojančios organizacijos transliacijos įrašo kopiją. Atlyginimas už gretutinių teisių objekto atgaminimą asmeniniam naudojimui gretutinių teisių subjektams mokamas šio įstatymo 20 straipsnyje nustatyta tvarka. Lietuvos ATGTĮ 20 straipsnio 3 dalyje pateikiamas išsamus sąrašas teisių turėtojų, kurie yra atlyginimo už asmeninį atgaminimą gavėjai: autoriai, atlikėjai, fonogramų gamintojai ir audiovizualinio kūrinių gamintojai. Transliuojančios organizacijos nėra paminėtos kaip atlyginimo gavėjai, todėl manytina, kad jos negali pretenduoti į atlyginimą už jų transliacijų įrašų darymą. Transliacija yra tam tikri signalai ir būtent šiems signalams apsaugoti yra suteiktos tam tikros teisės transliuojančioms organizacijoms. Be to praktiškai neįmanoma pasidaryti visos transliacijos įrašo. Tačiau, jeigu transliuojančios organizacijos sukuria audiovizualinį kūrinių ir atitinka audiovizualinio kūrinių gamintojo sąvoką, kaip tai apibrėžia ATGTĮ 2 straipsnio 3 dalis, tokiu atveju transliuojanti organizacija, kaip audiovizualinio kūrinių gamintojas, gali pretenduoti į atlyginimą. Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos, patvirtintos 2003 m. rugpjūčio 29 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1096³⁰ 1 punkte transliuojančios organizacijos yra įvardintos kaip šio atlyginimo subjektai, tačiau remiantis šios tvarkos 21 punktu transliuojančios organizacijos pretenduoja į atlyginimą, tik tuo atveju, jeigu jos yra audiovizualinio kūrinių gamintojai. Transliuojančių organizacijų, kaip atskirų atlyginimo subjektų, numatymas Tvarkos 1 punkte prieštarauja ATGTĮ 20 straipsnio 3 daliai, todėl siūlytina išbraukti Tvarkos 1 punkte transliuojančias organizacijas, nes gali būti traktuojama, kad Tvarkos 21 punktas prieštarauja Tvarkos 1 punktui.

Pažymėtina, kad papildomi pasiūlymai dėl atlyginimo gavėjų galės būti pateikti tik po to, kai bus žinoma konkreiti teisių subjektams sumokamo atlyginimo apskaičiavimo tyrimų metodika, numatyta Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos, patvirtintos 2003 m. rugpjūčio 29 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1096, 22 punkte.

4. Neapmokestinami objektai

Dauguma Europos Sąjungos valstybių taiko tam tikras išimtis, kurių sąrašas yra baigtinis. Neapmokestinama tuščios garso ir vaizdo laikmenos ir atgaminimo įranga, skirta:

- 1) eksportui – t. y. kai garso ir vaizdo laikmenos bei asmeniniam atgaminimui skirta įranga nebus naudojama įrašams vietos teritorijoje;

²⁹ Gillian Davies / Michele E. Hung. Music and Video Private Copying, Sweet&Maxwell, 1993, p. 352.

³⁰ Valstybės žinios, 2003, Nr. 84-3847.

2) profesionaliam įrašinėjimui (pvz., komercinė atgaminimo įranga, skirta garso ar vaizdo įrašų tiražavimui, kuria naudojasi įrašų kompanijos, taip pat naudojamas profesionalų studijos kasetės ir kitos laikmenos (mikrokasetės naudojamos diktavimo mašinose ir kt.). Profesionalūs naudotojai gali būti fonogramų gamintojai, tiražuotojai, įrašų ir video studijos, transliuojančios organizacijos, garso įrašų archyvai. Latvijos įstatymo 34 straipsnis nustato labai siaurą išimtį, tik transliuojančios organizacijos ir asmenys, kurie importuoja laikmenas savo profesionalioms reikmėms yra atleisti nuo šio atlyginimo. Danijos įstatymas nustato pakankamai plačią išimtį. Danijos Ministro įsakymo dėl atgaminimo schemos už tuščias laikmenas 5 punktas suteikia teisę kiekvienam asmeniui prašyti gražinti atlyginimą už laikmenas, jeigu jis panaudojo laikmenas profesiniais tikslais, tačiau asmuo turi nurodyti, kad jis pirkto laikmenas tokiais tikslais ir pateikti dokumentus, kad jis sumokėjo atlyginimą, pirkdamas laikmenas. Įmonės, parduodančios laikmenas, gali nuskaityti sumas, gautas už parduotas laikmenas profesiniams tikslams, tačiau tik tuo atveju, jeigu jos parduoda organizacijoms, kurias patvirtino kolektyvinio administravimo asociacija, kaip organizacijas, naudojančias laikmenas asmeniniais tikslais;

3) žmonių su klausos ar regos negalia reikmėms. Danijos Ministro įsakymo dėl atgaminimo schemos už tuščias laikmenas 5 punkto 2 dalis numato, kad kiekvienas asmuo, nusipirkęs tokioms reikmėms laikmenas, gali kreiptis į kolektyvinio administravimo asociaciją dėl atlyginimo gražinimo, tačiau turi pateikti pirkimo dokumentus ir pažymėjimą, kad priklauso turinčių klausos ar regos negalią asmenų organizacijai. Kai importuotojai ar gamintojai parduoda laikmenas tokiais tikslais, jie gali nemokėti atlyginimo už tokias laikmenas, jeigu tos laikmenos buvo parduotos įmonėms, kurias turinčių klausos ar regos negalią asmenų organizacijos patvirtino kaip įrašų, kurie bus panaudoti asmenų, turinčių klausos ir regos negalią, gamintojus. Vokietija, Graikija ir Latvija tokios išimties nenumato.

5. Atlyginimo dydis ir jo apskaičiavimo metodas

Daugumoje Europos Sąjungos valstybių (pvz., Vokietijoje, Danijoje ir Graikijoje) atlyginimo dydis ir jo apskaičiavimo metodas nustatytas autorių teisių apsaugą reglamentuojančiuose įstatymuose. Latvija atlyginimo dydį ir jo apskaičiavimo metodą reglamentuoja poįstatyminiu teisės aktu. Vokietija ir Danija nustatė tam tikrą fiksuotą atlyginimą nuo laikmenos grojimo trukmės. Vokietija taip pat nustatė tam tikrą fiksuotą atlyginimą nuo kiekvieno įrangos vieneto. Graikija ir Latvija nustatė tam tikrą atlyginimo procentą nuo laikmenų ir įrangos vertės.

Lietuvos ATGTĮ 20 straipsnio 3 dalis, reglamentuojanti atlyginimo dydį, nustato 6 procentus nuo tuščios garso ar vaizdo laikmenos didmeninės kainos. Tvarkos 2 punkte didmeninė kaina apibrėžta kaip faktinė Lietuvos Respublikos muitinėje nurodyta tuščios garso ir audiovizualinės laikmenos vertė, jeigu laikmenos importuojamos į Lietuvos Respubliką. Importuojamų laikmenų didmeninė kaina apibrėžta kaip muitinės vertė, nes mokant atlyginimą importo metu laikmenos didmeninė kaina paprastai nėra žinoma. Šią problemą galima būtų išspręsti, nustatčius, kad atlyginimas mokamas pardavus ir kitaip perdavus nuosavybėn laikmenas. Taip pat siūlytina išbraukti žodį "didmeninė", nes tai taip pat apsunkina šio atlyginimo administravimo procedūrą: kiekvienu atveju reikia nustatyti laikmenos didmeninę kainą. Be to, siūlytina nustatyti fiksuotą dydį nuo laikmenų grojimo trukmės, o ne nuo kainos, tokiu atveju importuotojai ir gamintojai nebus suinteresuoti slėpti laikmenų kainos, taip pat ateityje nereiks keisti įstatymo, jeigu laikmenų kaina labai sumažėtų.

6. Atlyginimo paskirstymas

Europos Sąjungos valstybių įstatymai numato privalomą šio atlyginimo kolektyvinį administravimą, tačiau nėra vienodai sprendžiamas pats atlyginimo kolektyvinio administravimo įgyvendinimas: vienos valstybės savo įstatymuose numato, kad turi būti įsteigta atskira jungtinė teisių turėtojų kolektyvinio administravimo organizacija (pvz., Danijoje), kitur tik, kad šis atlyginimas gali būti administruojamas per kolektyvinio administravimo asociaciją (pvz., Vokietijoje, kurioje įsisteigė atskira kolektyvinio administravimo asociacija, administruojanti tik šį atlyginimą). Po to paprastai surinktas atlyginimas paskirstomas teisių turėtojų organizacijoms, kurios jau paskirsto ir išmoka atlyginimus savo atstovaujamiems nariams (pvz., autoriams). Pavyzdžiui, Vokietijoje ZPU, specialiai sukurta tam tikslui organizacija, surinkusi atlyginimą padalina jį tarp paskirstančių organizacijų (GVL ir GE-MA) pagal tarp jų sudarytas pasidalinimo sutartis (įstatymas nenumato, kokia dalis atlyginimo priklauso kokiam atlyginimo gavėjų grupei). Toliau kiekviena kolektyvinio administravimo organizacija paskirsto atlyginimą pagal savo įstatuose nustatytas taisykles (visuotinio susirinkimo priimtas taisykles)³¹. Paskirstymas vyksta paprastai kartu su atlyginimu už mechaninius įrašus, su atlyginimu gautu iš transliuojančių organizacijų pagal transliuojamų kūrinių sąrašus, įrašytas video kasetes ir televizijos programas.

Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies (b) punktas numato, kad atlyginimo dydis teisių turėtojams turi priklausyti nuo techninių priemonių taikymo lygio. Iš įgyvendinusių šią direktyvą valstybių įstatymų analizės lieka neaišku, kaip bus atlyginimas paskirstomas teisių turėtojams, kurie taiko savo objektams apsaugoti technines priemones.

Lietuvos ATGTĮ 20 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad atlyginimą paskirsto ir išmoka autoriams, atlikėjams bei fonogramų gamintojams arba jų teisių perėmėjams autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos, patvirtintos Vyriausybės įgaliotos institucijos. ATGTĮ 20 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad importuotojai privalo šį atlyginimą sumokėti į autorių teisių ar gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos, patvirtintos Vyriausybės įgaliotos institucijos, sąskaitą prekių muitinio įforminimo metu, iki prekių išleidimo laisvai cirkuliuoti. Iš šių nuostatų lieka neaišku, viena ar kelios kolektyvinio administravimo asociacijos turi administruoti šį atlyginimą. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimo dėl atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo 2.1 punkte numatė pavedimą Kultūros ministerijai patvirtinti vieną instituciją, kuri surinks atlyginimą ir paskirstys kolektyvinio administravimo asociacijoms, atstovaujančioms teisių subjektus, taip pat paskirti kolektyvinio administravimo asociacijas, kurios būtų atsakingos už atlyginimo paskirstymą ir išmokėjimą jų atstovaujamiems teisių subjektams. Siūlytina persvarstyti klausimą, ar pagrįsta atlyginimo surinkimą, paskirstymą ir išmokėjimą paskirstyti skirtingoms kolektyvinio administravimo asociacijoms. Svarstyтина, ar to neturėtų daryti viena ir ta pati Vyriausybės įgaliotos institucijos paskirta kolektyvinio administravimo asociacija. Tai sumažintų ir atlyginimo administravimo kaštus.

³¹ Gillian Davies / Michele E. Hung. Music and Video Private Copying, Sweet & Maxwell, p. 132.

V. Tyrimo išvados

Atliekant tyrimą Lietuvos vyriausybė paskelbė, kad Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 str. 3-6 dalyse numatytos nuostatos, reglamentuojančio kūrinų atgaminimą asmeniniais tikslais įsigalioja nuo 2004 metų sausio 1 d.

Įstatyme numatyta, kad atgaminant audiovizualinį kūrinį ir fonogramoje įrašytą kūrinį, kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas kartu su atlikėjais ir audiovizualinių kūrinių bei fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais turi teisę gauti atitinkamą atlyginimą, kuris nustatomas procentais nuo asmeniniam atgaminimui skirtų tuščių garso ir audiovizualinių laikmenų (išskyrus laikmenas, skirtas eksportui, profesionaliam įrašinėjimui ir žmonių su klausos ar regos negalia reikmėms) didmeninio pardavimo kainos. Tokį atlyginimą turėtų mokėti asmeniniam atgaminimui skirtų analoginių ir skaitmeninių garso ir audiovizualinių laikmenų gamintojai ir importuotojai, išskyrus tuos atvejus, kai laikmenos įvežamos išimtinai asmeniniam naudojimui (keleivio bagaže).

1. Sociologinis tyrimas parodė, kad:
  - a. Dauguma apklaustųjų (71 nuošimtis 15-74 m. Lietuvos gyventojų) žino, kad valstybė saugo muzikos, garso, audiovizualinių ir vaizdo įrašų autorių, atlikėjų (artistų) ir gamintojų teises.
  - b. Lietuvos visuomenė palankiai žiūri į valstybės pastangas apsaugoti autorių teises: 82 nuošimčiai respondentų sutinka, kad įrašai turi būti platinami teisėtai, o ne per privačius asmenis; 85 nuošimčiai pritaria, kad nelegalus kopijavimas namuose padaro žalą kūrinių autoriams.
  - c. Šalia to, Lietuvos gyventojai pripažįsta, kad, jei valstybė iš viso draustų atgaminti kūrinius namuose asmeniniam naudojimui, tai nesustabdytų žmonių daryti kopijas – tokiam teiginiui pritarė 80,2 proc. respondentų.
  - d. Kita vertus, įrašų pirkėjų nėra daug: garso įrašus legaliai perka iki 40 nuošimčių apklaustųjų, o vaizdo – apie 20. Tuo tarpu apie trečdalį perka garso įrašus iš privačių asmenų (iki 8 nuošimčių taip perka vaizdo įrašus).
  - e. Skolinasi įrašus daugiau nei pusė Lietuvos gyventojų (58 nuošimčiai), o aktyviai kopijuoja įvairius įrašus namuose tik 14 nuošimčių respondentų – abiem atvejais dominuoja jauni (iki 40 m.) respondentai su žemu ar vidutiniu pajamų lygiu. Šią grupę ir būtų galima pavadinti pagrindine vartotojų grupe.
  - f. Klausiant, į kokias laikmenas respondentai kopijuoja įrašus asmeniniams tikslams, aiškiai dominuoja kompaktinės plokštelės ir kietieji kompiuterių diskai (po maždaug 40 nuošimčių apklaustųjų, plokšteles kopijuotojai naudoja 4 nuošimčiais daugiau)³².
2. Ekonominis tyrimas parodė, kad:

³² Asociacija “Infobalt” savo komentaruose šiam tyrimui nurodė, kad vis dar trūksta statistinių duomenų apie tai, kiek Lietuvoje parduodamų kietųjų diskų yra naudojama profesiniams tikslams (tai yra ne pramogu veiklai). Statistiniai duomenys, pateikti šiame tyrime, turėtų būti palyginti su duomenimis apie kietųjų diskų pardavimą verslo įmonėms ar kitoms institucijoms ir su duomenimis apie pardavimą privatiems asmenims, namų ūkiams. Šis palyginimas lieka vienas iš svarbių uždavinių būsimiems šios problematikos tyrimams.

- a. Viena pagrindinių produktų grupių, kurias įtakos kompensavimo mechanizmo įsigalėjimas, yra kietieji kompiuteriniai diskai³³. Kitos produktų grupės sudaro vos iki 20% įstatymo poveikiui tenkančių produktų.
  - b. Minėto kompensavimo mechanizmo įsigaliojimo rezultate valstybė galėtų surinkti nuo 2,1 iki 2,7 mln. Litų mokesčių teisių turėtojų naudai. Atsižvelgiant į garso ir vaizdo įrašų leidybą bei laikmenų panaudojimą profesinėms reikmėms Lietuvoje, gautina suma turėtų būti 2 - 2,5 mln. litų ribose.
  - c. Minėtas kompensavimo mechanizmas neabejotinai sąlygos kompiuterių įrangos (taip pat pačių kompiuterių) pabrangimą, dėl šios priežasties stabdys informacinės visuomenės vystymąsi Lietuvoje. Dėl kompiuterių pabrangimo juos galės įsigyti mažesnis skaičius namų ūkių. Tikėtinas ir informacinės visuomenės paslaugų (tokių kaip interneto paslaugos) pabrangimas, kadangi didelė dalis šių paslaugų priklauso nuo informacijos talpinimo interneto kietųjų diskų talpyklose (serveriuose). Neigiamos pasekmės tikėtinos ir švietimo sistemoje, įskaitant bibliotekas, kuri yra pagrindinė tuščių laikmenų vartotoja visuomeniniams tikslams.³⁴
  - d. Prognozuojama, jog sistemos sukūrimas pareikalaus nuo 50 iki 100 tūkstančių litų: įstatyminio akto parengimas, studijos, apskaitos sistemų sukūrimas, darbo instrukcijų parengimas, visuomenės bei atsakingų vykdytojų informavimas bei konsultacijos.
  - e. Kasmetiniai kompensavimo mechanizmo įgyvendinimo kaštai turėtų būti gerokai mažesni – juos sudarys papildomos administruojančių įstaigų darbuotojų darbo valandos. Tam tikslui įgyvendinti turėtų užtekti nuo 36 iki 72 tūkstančių litų per metus.
3. Teisinis/administracinis tyrimas parodė, kad:
- a. Lietuva iš esmės įvykdė tarptautinius įsipareigojimus ir integracijos į ES įsipareigojimus, susijusius su autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga – Vyriausybės priimtas nutarimas (Vyriausybės nutarimu patvirtinta tvarka ar pats?) formaliai atitinka direktyvos 2001/29/EB reikalavimus.
  - b. Lietuvoje numatytas autorių teisių ir gretutinių teisių apribojimo, susijusio su kūrinių atgaminimu asmeniniais tikslais, ir jo kompensavimo mechanizmas iš esmės nesisiskiria nuo ES valstybėse įgyvendinto teisinio reguliavimo mechanizmo, tačiau siekiant didesnio teisinio aiškumo ekspertai pateikė pasiūlymus dėl teisinio reglamentavimo tobulinimo.
  - c. Pasiūlytas autorių teisių ir gretutinių teisių apribojimo ir jų kompensavimo (atlyginimo už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais) mechanizmas atitinka Lietuvos Respublikos teisinės sistemos modeliui. Įgyvendintas proporcingumo principas – tenkinami vartotojų interesai naudotis intelektinės veiklos rezultatais, o teisių turėtojams sudarytos sąlygos gauti atitinkamą atlyginimą, kompensuojanti jų prarastas pajamas.

³³ Asociacija “Infobalt” savo komentaruose pabrėžia, kad kompiuterių kietieji diskai iš esmės skiriasi nuo kitų tuščių laikmenų tuo, kad absoliuti šių diskų dauguma yra sudėtinės kompiuterinės įrangos dalys, būtinai tai įrangai funkcionuoti ir nėra skirti išoriškai pernešti duomenis, juos platinti. Šiuo pažiūriu kietieji diskai išsiskiria iš apmokestinamų objektų, numatytų nagrinėjamuose teisiniuose dokumentuose sąrašo.

³⁴ Asociacija “Infobalt” pabrėžia, kad šis tyrimas nenustato aiškių duomenų, leidžiančių teigti, kad kietieji kompiuterių diskai tik maža dalimi yra naudojami profesiniams tikslams ir, kad numatyti surinkti 2.7 milijono litų mokesčių nuo kietųjų diskų (palyginus su 560 tūkstančių litų mokesčių nuo CD) yra labiau tikėtina priežastis įtraukti kietuosius diskus į apmokestinamų objektų sąrašą.

- d. Kontroversišku lieka tvarkos nuostata dėl visų kietųjų diskų apmokestinimo, be to, mokestis siejamas su verte, o ne su talpa:
  - i. Tai neapsaugo vartotojų interesų nuo dvigubo apmokestinimo (kai atskiras mokestis mokamas tiesiogiai už kūrinio licenciją, suteikiančią teisę atgaminti kūrinį, o taip pat už laikmenas į kuriose fiksuojamos kūrinio kopijos).
  - ii. Čia nenumatoma kompensavimo mechanizmo tais atvejais, kai tuščios laikmenos naudojamos kitiems teisėtiems tikslams. Išimtyms numatytos tik profesionaliems vartotojams ir tam tikroms neįgaliųjų organizacijoms.
- e. Kita vertus, uždraudus kūrinijų ar gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais be teisių turėtojų leidimo (nenumačius teisių apribojimo) būtų nukrypta nuo valstybėje egzistavusios sistemos. Kaip rodo sociologiniai tyrimai, asmeniniam atgaminimui naudojamos įvairios garso ir vaizdo laikmenos, įskaitant kompiuterių kietuosius diskus, todėl kompensuojant teisių turėtojų patiriamą žalą, apmokestinimui parinkti objektai yra bent formaliai tinkami, nors ir kontroversiški platesniame ekonominiame kontekste.

VI. Tyrimo ekspertų rekomendacijos

1. Pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatų tobulinimo:
  - a. Dėl įstatymo 20 straipsnio tobulinimo:
    - i. tikslinga atsisakyti vienkartinio veiksmo sąlygos, vietoje jos nustatant kopijų skaičiaus apribojimą, tačiau nustatant papildomą sąlygą, kad naudotojas neturi teisės daryti daugiau kopijų nei pagrįstai reikalinga jo asmeninių poreikių tenkinimui;
    - ii. tikslinga aiškiau reglamentuoti teisės į asmeninę kopiją tikslus, paliekant naudotojo asmeninius poreikius ir atsisakant nuorodų į nekomercinius tikslus, kurie teisės moksle akivaizdžiai preziumuojami asmeninių poreikių kontekste;
    - iii. tikslinga numatyti teisę Vyriausybės ar jos įgaliotai institucijai nustatyti papildomas išimtis, kuomet tuščios laikmenos mokestis yra nemokamas (kaip tai daroma Suomijoje, Švedijoje ir Estijoje – žr. pilnos tyrimo ataskaitos IV skyriaus E ir F punktus)³⁵.
  - b. Rekomenduotina pakeisti įstatymo 72 straipsnio 2 dalies nuostatas, nustatant paritetinį teisių turėtojų ir jų naudotojų atstovavimą Autorių teisių ir gretutinių teisių taryboje.
  - c. Rekomenduotina pakeisti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 259¹ straipsnio nuostatas atsisakant kolektyvinio administravimo asociacijų dalyvavimo surašant administracinio teisės pažeidimo protokolą.

³⁵ Galima pridurti, kad, asociacijos “Infobalt” požiūriu, įstatymų rengėjai neturėtų orientotis į “blogos pavyzdžius Europos bendrijos šalyse, kur kolektyvinės autorių teisių administravimo asociacijos, siekdamos apmokestinti visą skaitmeninę techniką, akivaizdžiai piktnaudžiauja savo dominuojančia padėtimi rinkoje, pažeisdamos Konkurencijos taisykles”. Asociacija Infobalt siūlo susiaurinti apmokestinamų objektų sąrašą ligi audio/video kasečių ir kompaktinių plokštelių.

- d. Rekomenduojama įstatyme aiškiau reglamentuoti "kopijuotojo" klausimą, t. y. numatyti, kad kopijos gali būti daromos tik iš teisėtai išleisto ar viešai paskelbto kūrinio.
  - e. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vis daugiau atsiranda įmonių, siūlančių pasidaryti patiems fonogramų ar filmų kopijas už tam tikrą atlygį, rekomenduojama įstatyme numatyti, kad draudžiama įtraukti kitus asmenis, jeigu jie gauna atlygį už tai, ar patiems daryti muzikos ir audiovizualinių kūrinių kopijas, panaudojant įrangą, padaromą prieinamą visuomenei bibliotekose ar verslo patalpose, ar kitose prieinamoje visuomenei vietose.
  - f. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnio 3 dalis, reglamentuojanti atlyginimo dydį, nustato 6 procentus nuo tuščios garso ar vaizdo laikmenos didmeninės kainos. Atsižvelgiant į tai, kad mokant atlyginimą importo metu laikmenos didmeninė kaina paprastai nėra žinoma (Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos 2 punkte didmeninė kaina apibrėžta kaip faktinė Lietuvos Respublikos muitinėje nurodyta tuščios garso ir audiovizualinės laikmenos vertė, jeigu laikmenos importuojamos į Lietuvos Respubliką), rekomenduojama numatyti, kaip minėta, kad atlyginimas mokamas pardavus ir kitaip perdavus nuosavybės laikmenas. Taip pat rekomenduojama išbraukti žodį "didmeninė", nes tai taip pat apsunkina šio atlyginimo administravimo procedūrą: kiekvienu atveju reikia nustatyti laikmenos didmeninę kainą.
  - g. Rekomenduojama nustatyti fiksuotą mokamo atlyginimo dydį nuo laikmenų grojimo trukmės, o ne nuo kainos. Tokiu atveju importuotojai ir gamintojai nebus suinteresuoti slėpti laikmenų kainas, taip pat ateityje nereiks keisti įstatymo, jeigu laikmenų kaina labai sumažėtų.
2. Pasiūlymai dėl Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos tobulinimo:
- a. Atsižvelgiant į tai, kad kai kuriose užsienio valstybėse (pvz. Suomijoje) numatyta galimybė Vyriausybės įgaliotai institucijai (Suomijoje – Švietimo ir Mokslo ministerijai) reglamentuoti papildomas išimtis, kuomet tuščios garso ir audiovizualinės laikmenos neapmokestinamos, pvz. tais atvejais, kai jos naudojamos švietimo tikslais, arba kitais tikslais, nesusijusiais su asmeninio atgaminimo teise, analogiškos nuostatos rekomenduotinos ir Lietuvoje.
  - b. Papildomi pasiūlymai dėl atlyginimo gavėjų galės būti pateikti tik po to, kai bus žinoma konkrečių teisių subjektams sumokamo atlyginimo apskaičiavimo tyrimų metodika, numatyta Tvarkos 22 punkte.
  - c. Ilgalaikėje perspektyvoje svarstyti galimybė apmokestinti atgaminimo įrangą.
  - d. Rekomenduojama keisti apmokestinimo (atlyginimo mokėjimo) momentą, t. y. siūlytina nustatyti, kad atlyginimas būtų mokamas ne prekių muitinio įforminimo metu iki prekių išleidimo laisvai cirkuliuoti, o pardavimo Lietuvos rinkoje metu (pardavus laikmenas Lietuvos rinkoje).
  - e. Siekiant pašalinti neatitikimą tarp Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnio 3 dalies ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1106 patvirtintos Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos 1 punkto, rekomenduojama Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose

įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos 1 punkte išbraukti transliuojančias organizacijas.

- f. Siekiant sumažinti atlyginimo administravimo kaštus, rekomenduojama svarstyti klausimą, ar yra pagrįsta atlyginimo surinkimą, paskirstymą ir išmokėjimą pavesti skirtingoms kolektyvinio administravimo asociacijoms. Svarstyti, ar to neturėtų daryti viena ir ta pati Vyriausybės įgaliotos institucijos paskirta kolektyvinio administravimo asociacija.

* * *

Mindaugas Degutis
Projekto vadovas ir koordinadorius.